Absolventi středních škol a trh práce

Odvětví:

ZEMĚDĚLSTVÍ

Ing. Jana Trhlíková
a kolektiv autorů

Praha 2017

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obsah

1. Úvodní slovo ... 3

2. Nově přijatí žáci a absolventi škol ... 4

2.1 Vývoj počtu absolventů a jejich oborová struktura ... 4

2.2 Vývoj počtu nově přijatých žáků a jejich oborová struktura ... 6

2.3 Struktura nově přijatých žáků v krajích ... 8

2.4 Přehled oborů vzdělání ... 9

2.5 Přehled středních škol ... 11

3. Nezaměstnanost absolventů škol na trhu práce ... 12

3.1 Nezaměstnanost absolventů škol podle kategorie vzdělání ... 12

3.2 Nezaměstnanost absolventů škol podle oboru vzdělání ... 15

3.3 Nezaměstnanost absolventů škol v krajích ... 16

4. Přechod absolventů škol na vysoké a vyšší odborné školy ... 16

4.1 Přihlašování absolventů s maturitou na vyšší odborné a vysoké školy ... 16

4.2 Předčasné odchody z vysokých škol ... 18

5. Shoda vzdělání a zaměstnání u absolventů ... 19

5.1 Zaměstnanost mladých absolventů podle seskupení povolání ... 19

5.2 Shoda získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání ... 20

6. Pohled absolventů škol na své uplatnění v oboru ... 22

6.1 Zemědělství a lesnictví – UČEBNÍ OBORY ... 23

6.2 Zemědělství a lesnictví – MATURITNÍ OBORY ... 25

7. Potřeby a názory zaměstnavatelů na připravenost absolventů škol ... 27

7.1 Požadované dovednosti u absolventů ze strany zaměstnavatelů ... 27

7.2 Charakteristiky přijímání absolventů do zaměstnání z pohledu zaměstnavatelů ... 30

7.3 Poptávka po profesích či oborech vzdělání na trhu práce ... 32

8. Trh práce a zaměstnanost v ČR a EU ... 33

8.1 Zaměstnanost podle odvětví ... 34

8.2 Zaměstnanost podle profesních skupin ... 35

9. Charakteristiky pracovníků vybraných skupin povolání ... 37

10. Závěr ... 42

Absolventi středních škol a trh práce – odvětví ZEMĚDĚLSTVÍ

Ing. Jana Trhlíková a kolektiv autorů

Vydal Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků

© NÚV 2017

Korektura: Oddělení pro komunikaci s veřejností a publikační činnost

1. Úvodní slovo

Mezi odborným vzděláváním a trhem práce existuje úzká vazba. Jedním z hlavních cílů vzdělávání je poskytovat žákům kvalifikaci vhodnou pro uplatnění na trhu práce. Ve školách žáci získávají všeobecné i odborné vědomosti a dovednosti – kompetence, které jim mají umožnit dobré budoucí pracovní uplatnění.

Vzdělávání tím vlastně formuje budoucí nabídku kvalifikované pracovní síly. V ideálním případě by měla existovat rovnováha mezi nabídkou nových pracovních sil na jedné straně a poptávkou zaměstnavatelů na straně druhé. Aby byl tento proces co nejefektivnější, je důležité, aby měl resort školství i další zainteresované subjekty na všech svých rozhodovacích úrovních k dispozici co nejvíce informací jak o potřebách a požadavcích zaměstnavatelů a trhu práce, tak i o připravenosti a úspěšnosti absolventů škol při přechodu do pracovního života. Tyto informace poskytují resortu školství potřebnou zpětnou vazbu, a mohou tedy posloužit k dalšímu rozvoji vzdělávání.

Národní ústav pro vzdělávání (NÚV) se problematice odborného vzdělávání žáků a jejich následného uplatnění na trhu práce dlouhodobě věnuje. Každoročně jsou zpracovávány informace o vývoji oborové struktury žáků na středních i vyšších odborných školách, stejně jako údaje o nezaměstnanosti absolventů škol. V několikaletých časových intervalech jsou zjišťovány také jak názory zaměstnavatelů na připravenost absolventů škol pro praxi, tak i názory samotných absolventů na využití získaných dovedností. Mezi zpracovanými informacemi nechybějí ani názory pracovníků úřadů práce, materiály zaměřené na zjišťování potřeb trhu práce prostřednictvím analýz inzertní nabídky pracovních míst, porovnávání shody mezi získaným vzděláním a vykonávaným zaměstnáním atd. Všechny tyto informace doposud zjištěné a zpracované v NÚV jsou dostupné na webových stránkách www.infoabsolvent.cz nebo na www.nuv.cz v části Vzdělávání a trh práce.

Zmíněné materiály a publikace jsou obvykle zaměřeny na jednu z uvedených tematických oblastí. Přitom řada jednání a rozhodování v odborném školství probíhá spíše v rámci stejného oborového zaměření, to znamená, že odpovídá rámci jednotlivých odvětví či sektorů. V tomto rámci jsou také organizovány a pracují oborové skupiny a sektorové rady, ve kterých jsou zastoupením odborníků a představitelů jak vzdělavatelů, tak zaměstnavatelů či jejich sdružení.

A právě potřeba mít pohromadě informace podle oborového zaměření stojí za vznikem tohoto materiálu. Ten totiž **obsahuje důležité a dostupné informace o počtech nově přijatých žáků a absolventů škol, o jejich připravenosti a úspěšnosti při přechodu na trh práce, popřípadě do dalšího vzdělávání, o tom, jestli absolventi skutečně v oboru pracují apod., pro zvolené odvětví, zde konkrétně pro odvětví ZEMĚDĚLSTVÍ**.

Kromě této publikace vznikly obdobné materiály i pro další odvětví.

Vzhledem ke svému charakteru by tato publikace měla sloužit především představitelům MŠMT, MPSV a krajských úřadů, zástupcům zaměstnavatelů v zemědělském odvětví, členům oborových skupin a sektorových rad pro oblast zemědělství ad. Ti všichni se totiž nějakou měrou podílí na rozvoji a směřování odborného vzdělávání, a to na úrovni daného odvětví.

Tato publikace obsahuje jen základní výtah dostupných informací. Vzhledem k jejímu omezenému rozsahu do ní není možné zahrnout všechny relevantní a užitečné informace ke každému tématu. Proto jsou v každé kapitole uvedeny zdrojové materiály a další užitečné odkazy, které je možné si volně vyhledat, a to především v **I**nformačním **S**ystému o uplatnění **A**bsolventů škol na trhu práce (**ISA**) na **www.infoabsolvent.cz**.

Publikace vznikla v rámci zajišťování udržitelnosti systémového projektu KONCEPT, který byl spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

2. Nově přijatí žáci a absolventi škol

Nejprve je třeba se podívat, kolik absolventů škol vlastně každoročně své vzdělávání úspěšně dokončí. Informace o absolventech škol i počtech žáků vychází z výkonových statistik školství, které MŠMT každoročně povinně zjišťuje od škol. Pro komplexnější pohled je v této kapitole vždy uveden nejen počet absolventů **skupiny oborů 41 Zemědělství a lesnictví**, ale i počet absolventů celkem.

2.1 Vývoj počtu absolventů a jejich oborová struktura[1]

V roce 2016 úspěšně ukončilo studium na střední škole (bez nástavbového studia, viz tab. 2.1) 72 tisíc absolventů, což je o 4,8 tisíc méně než v předchozím roce. Za posledních 5 let se jejich počet snížil dokonce o 26,8 %. Vzhledem k výraznému dlouhodobému poklesu počtu nově přijatých žáků do středních škol z důvodu demografického poklesu je navíc nutné i v nejbližších letech počítat s dalším propadem počtu absolventů škol. Mezi absolventy středních škol (bez nástavbového studia) bylo v roce 2016 zhruba **28,8 %** absolventů **s výučním listem (kategorie E a H), 4,4 %** absolventů **s maturitou a s odborným výcvikem (kategorie L0), 37,9 %** absolventů klasických **maturitních oborů (kategorie M) a 28,1 %** absolventů **gymnaziálních oborů (kategorie K)**.

Skupina oborů 41 Zemědělství a lesnictví

Absolventi oborů skupiny **41 Zemědělství a lesnictví** (v roce 2016 jich bylo 3,1 tis.) tvoří dlouhodobě zhruba 4 % ze všech absolventů středních škol (bez nástavbového studia). Počet absolventů zemědělských oborů dlouhodobě klesá, v posledních letech ale velice mírně, což se vzhledem k vysokému úbytku absolventů jako celku projevuje mírným zvyšováním podílu absolventů zemědělských oborů na celku. Od roku 2011 klesl v celkovém souhrnu počet absolventů ve skupině 41 Zemědělství a lesnictví o 13,9 %, přitom nejvýraznější byl pokles v kategorii L0, kde dosáhl celých 50 % (na pouhých 16 absolventů), a v kategorii M šlo o pokles ve výši 39,6 % (na 863). Nejslabší pokles nastal v kategoriích E a H, a to jen o 4,2 % (na 2,2 tisíc). V posledních 2-3 letech počet absolventů klesá ale jen minimálně, mezi roky 2014 a 2016 naopak počet absolventů učebních oborů mírně vzrostl (viz tab. 2.2 a obr. 2.1).

Tab. 2.1: Vývoj počtu absolventů skupiny oborů 41 Zemědělství a lesnictví

Absolventi kategorií oborů po ZŠ (denní forma)			
Rok	**Sk. 41**		Všechny skupiny
	Počet	**Podíl**	
2002	**5 501**	**4,9%**	*113 120*
2007	**4 771**	**4,2%**	*114 112*
2011	**3 563**	**3,6%**	*98 455*
2012	**3 820**	**3,9%**	*96 813*
2013	**3 519**	**3,8%**	*91 884*
2014	**3 350**	**4,1%**	*82 183*
2015	**3 288**	**4,3%**	*76 852*
2016	**3 069**	**4,3%**	*72 028*

Podíly zachycené v tab. 2.1 i v dalších tabulkách této kapitoly vyjadřují procentuální zastoupení počtu absolventů dané skupiny oborů na celkovém počtu absolventů všech kategorií středního vzdělání navazujících přímo na ZŠ, tedy včetně gymnázií. Oproti tomu v některých jiných informačních zdrojích NÚV (např. na www.nuv.cz v sekci Vzdělávání a trh práce v krajích ČR) je možné se setkat s podíly absolventů vztaženými k celkovému počtu absolventů po ZŠ bez gymnázií. Každý z těchto přístupů tak nabízí mírně odlišný pohled na danou problematiku.

Snížení počtu absolventů v posledních letech je poměrně výrazně ovlivněno jejich neúspěšností u maturitní zkoušky.

[1] *V tabulkách uvádíme časové řady za roky 2011-2016, pro srovnání pak i údaje za roky 2002 a 2007.*

Tab. 2.2: Vývoj počtu absolventů škol podle kategorie vzdělání[2]

Absolventi - denní forma vzdělávání									
	Kat. E,H		Kat. L0		Kat. M		Kat. K	Celkem (po ZŠ)	
	Sk. 41	Vše	**Sk. 41**	Vše	**Sk. 41**	Vše		**Sk. 41**	Vše
2002	3 317	44 483	69	6 792	2 115	42 428	18 527	5 501	*113 120*
2007	2 596	35 822	54	6 933	2 121	46 511	24 193	4 771	*114 112*
2011	2 102	27 791	32	5 811	1 429	40 461	23 862	3 563	*98 455*
2012	2 372	27 243	24	5 506	1 424	39 590	23 888	3 820	*96 813*
2013	2 124	24 592	0	5 070	1 395	38 969	22 686	3 519	*91 884*
2014	2 173	23 564	22	4 206	1 155	32 697	21 138	3 350	*82 183*
2015	2 191	22 260	13	3 707	1 084	29 783	20 533	3 288	*76 852*
2016	2 190	20 741	16	3 149	863	27 285	20 221	3 069	*72 028*
změna 11-16 (%)	4,2%	-25,4%	-50,0%	-45,8%	-39,6%	-32,6%	-15,3%	-13,9%	-26,8%

Obr. 2.1 a 2.2: Vývoj počtu a podílu absolventů škol v jednotlivých kategoriích *(denní forma)*

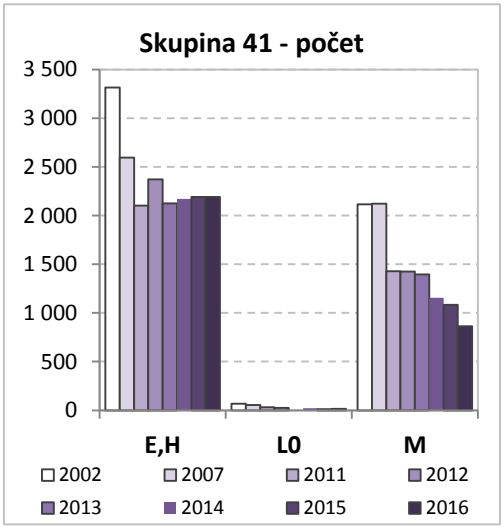

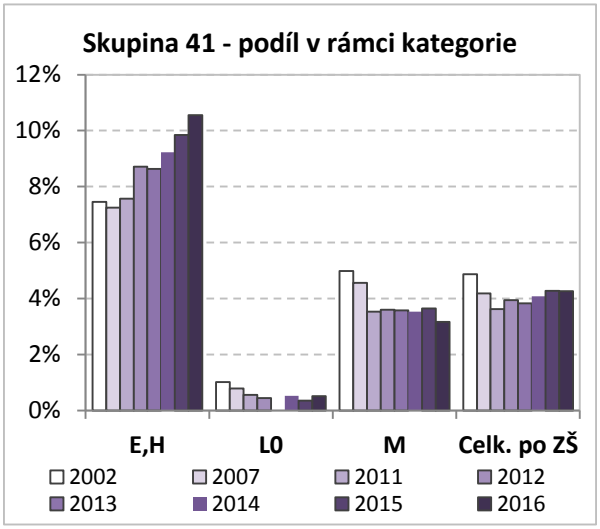

Skupina zemědělských oborů patří spíše k mírně nadprůměrným skupinám v zastoupení absolventů, přičemž dominantní je podíl absolventů s výučním listem (10,6% podíl na celku). Podíl absolventů maturitních oborů ze skupiny 41 Zemědělství a lesnictví je zřetelně nižší, dosahuje 3,2 %. V případě kategorie L0 zůstává počet i podíl absolventů zanedbatelný (viz obr. 2.1 a 2.2).

V případě nástavbového studia tvoří absolventi zemědělských oborů 1 % v denní a 0 % v jiné než denní formě vzdělání. V roce 2016 dosáhl počet absolventů nástavbového studia v zemědělství 16 absolventů, u vyššího odborného vzdělání je tato hodnota mírně vyšší (136 absolventů). To značí, že v nástavbovém studiu nejsou zemědělské obory téměř realizovány a ani v rámci vyššího odborného vzdělávání nejsou příliš rozšířené.

---

[2] *V tabulce je uvedena procentní hodnota změny počtu absolventů mezi roky 2011 a 2016, protože účelem bylo vyjádřit rozsah změn ve střednědobém období, tzn. v posledních 5 letech. Samozřejmě k velkým změnám docházelo už dříve, což dokazují hodnoty počtu absolventů v roce 2002, 2007.*

Tab. 2.3: Vývoj počtu absolventů škol podle kategorie vzdělání

Absolventi	Kat. L5				VOŠ			
	denní		jiná forma		denní		jiná forma	
Rok	**Sk. 41**	Vše	**Sk. 41**	Vše	**Sk. 41**	Vše	**Sk. 41**	Vše
2002	149	6 316	52	3 459	243	6 572	4	643
2007	158	8 142	37	5 889	225	5 310	31	923
2011	48	4 412	13	4 554	126	4 657	42	1 753
2012	72	3 682	6	4 049	88	4 935	34	1 672
2013	27	3 238	10	3 425	113	4 819	32	1 618
2014	27	2 703	6	2 359	123	4 319	57	1 733
2015	18	1 975	4	1 563	106	4 471	43	1 630
2016	16	1 554	0	1 385	93	4 139	43	1 546
2016 (%)	1,0%	-	0,0%	-	2,2%	-	2,8%	-

Pokud Vás zajímá oborová struktura absolventů podrobněji, doporučujeme podívat se na www.infoabsolvent.cz → do části **Absolventi a trh práce** → v záložce **Vzdělávání a volba oboru** je pod nadpisem → **Počty žáků a absolventů** umístěna stránka **Vývoj počtu absolventů SŠ a VOŠ**. V ní lze dohledat srovnání zastoupení absolventů ve skupinách a kategoriích oborů.

2.2 Vývoj počtu nově přijatých žáků a jejich oborová struktura

Struktura absolventů úzce souvisí se strukturou nově přijatých žáků. Ta totiž předznamenává, jak se bude přibližně vyvíjet počet a struktura absolventů o několik let později. V současnosti dochází k velkému snížení počtu žáků, což se začalo projevovat výrazněji i v oborové struktuře žáků. Nejpatrnější snížení nastalo v roce 2010/11, kdy do 1. ročníků středních škol bylo přijato 113 150 žáků oproti 127 793 žákům v roce 2009/10. Pokles nově přijatých žáků ovšem pokračoval dále, v roce 2016/17 tak do 1. ročníků středních škol (kromě nástaveb) bylo přijato 99 610 žáků.

V posledních 5 letech (2011–2016) tedy došlo k celkovému poklesu počtu žáků vstupujících do 1. ročníku oborů středních škol navazujících na základní školu o 7,0 %. Nejvíce za uvedené období klesl počet nově přijatých žáků do odborných maturitních oborů vzdělání (o 16,4 % u kategorie L0 a o 4,3 % u kategorie M). Počet žáků vstupujících do oborů s výučním listem se pak od roku 2011 snížil o 13,5 % (z 33,9 tisíc na 29,2 tisíc nově přijatých žáků). Počet nově přijatých žáků do gymnaziálních oborů je v posledních 5 letech stabilní (22,4 tis. v roce 2016).

Skupina oborů 41 Zemědělství a lesnictví

Počet nově přijatých žáků v zemědělských oborech do roku 2012 mírně klesal, v posledních 4 letech však stagnuje na úrovni 4,6 – 4,8 tisíc nově přijatých žáků. Počet nově přijatých žáků do oborů navazujících na základní školu klesá od roku 2012 jen mírně. To znamená, že i **podíl nově přijatých žáků do zemědělských oborů** navazujících přímo na základní školu **zůstává od roku 2011 velice stabilní,** pohybuje se **na úrovni 4,7–4,8 %.**

Počet žáků vstupujících do zemědělských oborů s výučním listem posledních pět až šest let spíše stagnuje, nicméně jejich podíl v rámci kategorie se zvyšuje. U maturitních zemědělských oborů dochází od roku 2013 ke slabému poklesu počtu nově přijatých žáků, a to i přes celkový nárůst nově přijatých žáků v maturitních odborných oborech, snižuje se tedy i jejich podíl v rámci této kategorie. Podrobnější údaje o počtech a podílech nově přijatých žáků a jejich vývoji pak obsahují tab. 2.4 a obr. 2.3 a 2.4.

Tab. 2.4: Vývoj počtu nově přijatých žáků do oborů středních škol po ZŠ podle kategorie vzdělání

Nově přijatí žáci - denní forma vzdělávání									
	Kat. E,H		Kat. L0		Kat. M		Kat. K	Celkem (po ZŠ)	
Rok	**Sk. 41**	Vše	**Sk. 41**	Vše	**Sk. 41**	Vše	Vše	**Sk. 41**	Vše
2002	4 000	52 508	86	8 817	2 558	53 003	25 308	6 644	*141 239*
2007	3 365	42 093	60	10 110	2 397	55 185	25 845	5 822	*134 114*
2011	3 147	33 876	24	7 186	1 854	42 651	22 361	5 025	*107 081*
2012	3 184	33 202	38	6 406	1 595	40 022	22 811	4 817	*103 419*
2013	3 146	31 566	54	6 486	1 671	40 060	22 175	4 871	*101 258*
2014	3 065	31 154	66	6 145	1 625	40 393	21 960	4 756	*100 478*
2015	3 179	30 118	60	6 248	1 577	40 182	22 524	4 816	*99 994*
2016	3 111	29 286	67	6 005	1 504	40 831	22 410	4 682	*99 610*
změna 11-16 (%)	-1,1%	-13,5%	179,2%	-16,4%	-18,9%	-4,3%	0,2%	-6,8%	-7,0%

Obr. 2.3 a 2.4: Vývoj počtu a podílu nově přijatých žáků v jednotlivých kategoriích *(denní forma)*

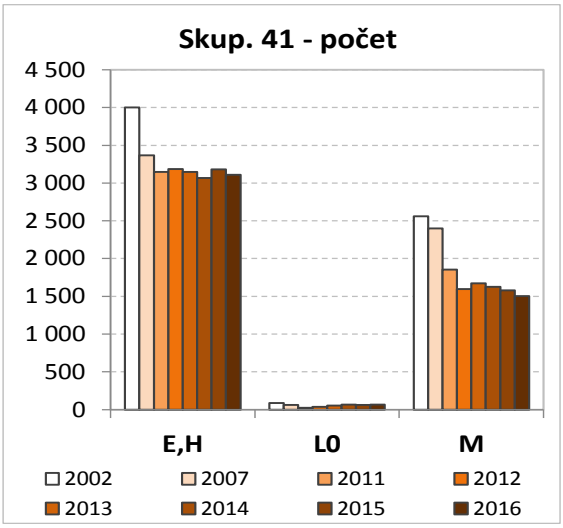

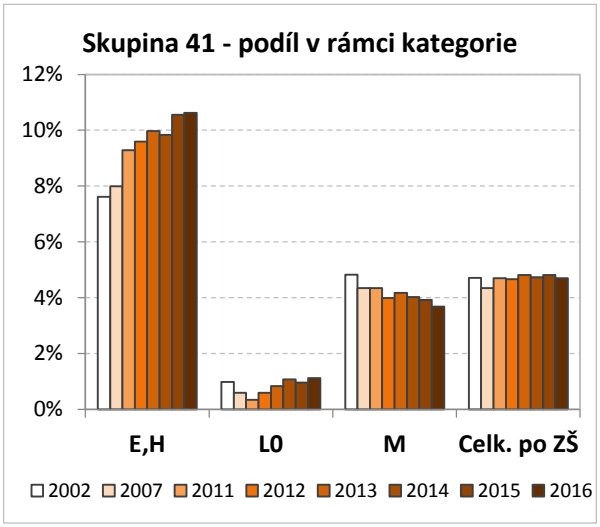

Tab. 2.5: Vývoj počtu nově přijatých žáků do oborů navazujících na SŠ podle kategorie vzdělání

Nově přijatí žáci do 1.r.	Kat. L5				VOŠ			
	denní		jiná forma		denní		jiná forma	
Rok	**Sk. 41**	Vše	**Sk. 41**	Vše	**Sk. 41**	Vše	**Sk. 41**	Vše
2002	286	11 412	37	8 673	405	10 709	19	2 024
2007	159	11 406	23	11 005	286	8 786	63	3 189
2011	106	9 174	15	7 514	213	8 464	95	3 316
2012	138	7 791	29	6 148	216	8 786	127	3 260
2013	109	7 036	14	6 006	205	8 548	116	3 257
2014	100	6 296	39	4 861	158	7 803	122	2 954
2015	77	5 802	14	4 395	106	6 960	110	3 025
2016	74	5 444	28	4 418	82	5 990	80	2 694
2016 (%)	1,4%	-	0,6%	-	1,4%	-	3,0%	-

V případě nástavbového i vyššího odborného studia dochází dlouhodobě ke snižování počtu nově přijatých žáků. Nově přijatí žáci tvoří ze všech nově přijatých 1,4 % v denní a 0,6 % v jiné než denní formě vzdělání.

Další informace o struktuře nově přijatých žáků do škol jsou k dispozici na www.infoabsolvent.cz → do části **Absolventi a trh práce** → v záložce **Vzdělávání a volba oboru** pod nadpisem → **Počty žáků a absolventů** → **Oborová struktura žáků v SŠ a VOŠ**.

Vývoj počtu nově přijatých žáků najdete v publikaci:

VOJTĚCH, J. – CHAMOUTOVÁ, D.: *Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v EU – 2016/17. Praha: NÚV, 2017. 46 stran*
dostupné na http://infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-137.

2.3 Struktura nově přijatých žáků v krajích

Tabulka 2.6 obsahuje údaje o počtech nově přijatých žáků v jednotlivých kategoriích i v zemědělských oborech v roce 2016, a to v krajském členění. Vzhledem k různé velikosti krajů je však potřebné pro vzájemné srovnávání mezi kraji využít spíše podíl nově přijatých žáků zemědělských oborů na celkovém počtu nově přijatých žáků (obr. 2.5).

V roce 2016 bylo v České republice přijato do 1. ročníků středních škol (bez nástavbového studia) 4 682 žáků do zemědělských oborů, což představuje 4,8 % všech nově přijatých žáků. Ve všech krajích je podíl nově přijatých žáků do zemědělských oborů po ZŠ nad 3 %, pouze v Hl. m. Praze do zemědělských oborů vstupuje jen 1,7 % žáků ze základních škol. Naopak v krajích Jihočeském a Pardubickém je po ZŠ do zemědělských oborů přijato více než 8 % žáků. Ve všech krajích s výjimkou Karlovarského dominují nově přijatí do učebních oborů. V Jihočeském a Karlovarském kraji jsou zhruba stejnou měrou zastoupeni nově přijatí do učebních oborů (kategorie E+H) i maturitních oborů kat. M. Podíl nově přijatých do učebních oborů je nejvýraznější v Pardubickém kraji a dále i v krajích Jihočeském, Olomouckém, Vysočina a Středočeském. Obory kategorie L0 (s maturitou a odborným výcvikem) jsou zastoupeny pouze v krajích Pardubickém a Hl. m. Praha.

Obr. 2.5: Podíl nově přijatých žáků v dané kategorii a skupině oborů na celkovém počtu žáků nově přijatých do oborů navazujících na ZŠ v roce 2016 v krajích *(denní forma)*

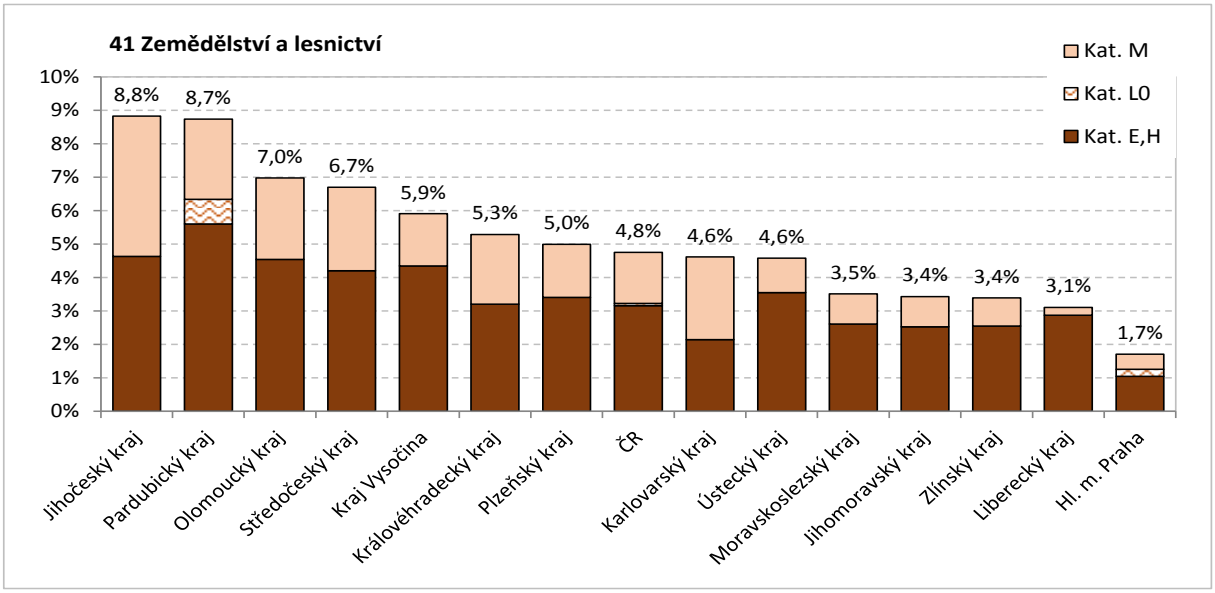

Tab. 2.6: Počet nově přijatých žáků podle kategorie vzdělání v roce 2016 v krajích *(denní forma)*

Kraj	Kat. E,H		Kat. L0		Kat. M		Kat. K	Celkem (po ZŠ)	
	Sk. 41	Vše	**Sk. 41**	Vše	**Sk. 41**	Vše		**Sk. 41**	Vše
Hl. m. Praha	147	2 518	30	800	64	6 760	4 014	241	14 092
Středočeský kraj	381	3 020	0	403	226	3 463	2 173	607	9 059
Jihočeský kraj	291	1 936	0	360	264	2 644	1 347	555	6 287
Plzeňský kraj	180	1 711	0	358	84	2 210	1 007	264	5 286
Karlovarský kraj	57	958	0	114	66	1 079	513	123	2 664
Ústecký kraj	293	3 045	0	335	85	3 405	1 465	378	8 250
Liberecký kraj	111	1 365	0	179	9	1 655	663	120	3 862
Královéhradecký kraj	178	1 605	0	302	116	2 457	1 198	294	5 562
Pardubický kraj	283	1 610	37	314	121	2 080	1 046	441	5 050
Kraj Vysočina	200	1 523	0	301	72	1 713	1 067	272	4 604
Jihomoravský kraj	264	2 946	0	779	95	4 087	2 650	359	10 462
Olomoucký kraj	282	1 980	0	456	151	2 369	1 401	433	6 206
Zlínský kraj	148	1 475	0	528	49	2 335	1 470	197	5 808
Moravskoslezský kraj	296	3 594	0	776	102	4 574	2 396	398	11 340
ČR	3 111	29 286	67	6 005	1 504	40 831	22 410	4 682	98 532

Každoroční krajský přehled vývoje počtu a podílu žáků a absolventů podle kategorie vzdělání je umístěn na webových stránkách www.nuv.cz → v části **Vzdělávání a trh práce** → pod odkazy Souhrn informací o všech krajích nebo Informace o jednotlivých krajích.

2.4 Přehled oborů vzdělání

Jak už bylo v předchozím textu několikrát zmíněno, velké **změny** se v posledních letech uskutečnily také **v oblasti soustavy oborů vzdělání**. Kurikulární reforma je spojena spíše s obsahovými proměnami přípravy a realizace vzdělávání, ovšem součástí těchto změn byla i **redukce počtu oborů vzdělání**. Nově vzniklé obory vzdělání jsou totiž šířeji koncipovány, aby umožnily absolventům širší uplatnitelnost, a dávají školám také možnost upravit si vzdělávací program o regionální prvek (promítnutí místních specifik trhu práce, požadavků zaměstnavatelů, provozních a technických podmínek školy apod.).

Kurikulární reforma probíhala několik let, kdy byly postupně během čtyř let vydávány nové rámcové vzdělávací programy a školy měly dvouletou lhůtu pro implementaci nových oborů do výuky prostřednictvím vytvoření vlastních školních vzdělávacích programů. Od roku 2012 už jsou všichni žáci přijímáni jen do nových oborů vzdělání.

Tabulka 2.7 obsahuje přehled počtu oborů, do kterých byli přijati žáci do 1. ročníků. Je zde zřejmý trend redukce oborů vzdělání ve středním odborném vzdělávání. V roce 2007 (ještě před kurikulární reformou) byli noví žáci přijati do 495 různých oborů vzdělání na středních školách, v roce 2012 už jen do 243. Skupinu oborů 41 Zemědělství a lesnictví lze řadit mezi skupiny s největším počtem různých oborů vzdělání. V roce 2016 byli žáci přijati do 26 různých zemědělských oborů vzdělání, z toho 5 tvořily méně náročné obory s výučním listem kategorie E a 9 klasické obory s výučním listem kategorie H. Dalších 8 oborů patří ke klasickým odborným s maturitou kategorie M, 1 obor je kategorie L0 (střední vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem) a 3 se řadí do nástavbového studia.

Tab. 2.7: Vývoj počtu oborů vzdělání, do kterých byli v daném roce přijati žáci do 1. ročníku denního studia

Kategorie	41 Zemědělství a lesnictví				Celkem			
	2002	2007	2012	2016	2002	2007	2012	2016
E	10	9	5	5	67	56	33	32
H	14	11	9	9	151	114	71	75
L0	2	2	1	1	49	48	28	28
M	10	7	7	8	52	30	25	22
L5	4	2	3	3	213	210	71	75
Všechny	40	31	25	26	579	495	243	250

Přehled zemědělských oborů realizovaných ve školním roce 2015/16 na středních školách včetně počtu žáků v jednotlivých ročnících najdete v tabulce 2.8.

Tab. 2.8: Přehled oborů vzdělání s počtem žáků a absolventů v roce 2015/16 *v denní formě vzdělání*

Kategorie a obor vzdělání		1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	Absolventi	Nově přijatí
Kategorie E		671	571	435	0	414	600
4151E01	Zemědělské práce	29	27	28	0	23	29
4152E01	Zahradnické práce	350	297	279	0	223	317
4152E02	Zahradnická výroba	73	72	0	0	49	61
4155E01	Opravářské práce	187	156	128	0	110	167
4156E01	Lesnické práce	32	19	0	0	9	26
Kategorie H		2738	2587	2368	0	1824	2574
4151H01	Zemědělec-farmář	286	288	230	0	181	268
4151H02	Včelař	64	97	76	0	50	63
4152H01	Zahradník	511	434	372	0	288	462
4153H01	Rybář	51	54	43	0	33	51
4153H02	Jezdec a chovatel koní	158	121	153	0	106	154
4154H01	Podkovář a zeměd.kovář	24	20	23	0	23	23
4155H01	Opravář zeměděl.strojů	1392	1314	1206	0	934	1317
4156H01	Lesní mechanizátor	149	146	158	0	142	143
4156H02	Opravář lesnických strojů	94	106	92	0	60	84
4157H01	Zpracovatel dřeva	9	7	15	0	7	9
Kategorie L0		67	63	66	48	16	67
4143L01	Chovatel cizokraj.zvířat	67	63	66	48	16	67
Kategorie M		1584	1504	1486	1538	909	1542
4104M01	Rostlinolékařství	9	11	0	0	0	9
4141M01	Agropodnikání	769	750	705	696	365	740
4142M01	Vinohradnictví	21	31	23	16	15	21
4143M01	Rybářství	49	42	46	33	58	49
4143M02	Chovatelství	79	58	76	63	30	78
4144M01	Zahradnictví	187	196	215	252	151	183
4145M01	Mechanizace a služby	194	198	207	238	162	189
4146M01	Lesnictví	276	218	214	240	128	273
Kategorie L5		107	62	17	0	16	102
4143L51	Rybářství	19	15	0	0	2	17
4143L52	Trenérství sport.koní	21	0	14	0	0	21
4144L51	Zahradnictví	44	26	3	0	12	42
4145L51	Mechanizace zemědělství	23	21	0	0	2	22

2.5 Přehled středních škol

S klesajícím počtem žáků bylo nutné optimalizovat také síť středních škol. Zatímco v roce 2002 přijalo žáky do 1. ročníků 1 571 středních škol, z toho 199 do některého ze zemědělských oborů, v roce 2016 byl celkový počet škol (s alespoň jedním přijatým žákem) 1 302, z toho 171 se zemědělskými obory. Podrobnější počty škol, které přijaly žáky do 1. ročníku oborů středních škol, a to v detailu, o jakou kategorii vzdělání se jednalo, jsou uvedeny v tabulkách 2.9 a 2.10 (ve druhé z nich v členění podle krajů).

Tab. 2.9: Počet škol, které v daných letech přijaly ke studiu žáky *do oborů v denní formě vzdělání*

Rok	41 Zemědělství a lesnictví						Celkem					
	Všechny	E	H	L0	M	L5	**Všechny**	E	H	L0	M	L5
2002	199	70	106	3	63	11	1 571	195	546	228	767	344
2007	171	56	94	3	65	6	1 444	162	474	259	807	331
2016	171	68	107	2	60	5	1 302	160	445	226	709	239

Tab. 2.10: Počet škol, které v roce 2016 přijaly ke studiu žáky *do oborů v denní formě vzdělání*

Kraj	41 Zemědělství a lesnictví						Celkem					
	Všechny	E	H	L0	M	L5	**Všechny**	E	H	L0	M	L5
Hl. m. Praha	6	3	4	1	3	1	184	12	33	23	89	25
Středočeský kraj	25	11	13		9		149	21	53	20	77	26
Jihočeský kraj	17	4	12		5	1	90	10	34	13	51	17
Plzeňský kraj	15	4	8		5		55	7	21	13	31	13
Karlovarský kraj	5	1	4		3		38	8	18	7	22	5
Ústecký kraj	13	10	6		4		95	21	37	21	54	17
Liberecký kraj	4	2	3		1		48	6	15	7	33	8
Královéhradecký kraj	10	3	7		5		83	8	29	12	47	12
Pardubický kraj	8	2	6	1	3		74	4	31	17	40	13
Kraj Vysočina	10	3	8		3		62	9	27	11	34	15
Jihomoravský kraj	16	7	11		6	2	126	13	43	23	68	24
Olomoucký kraj	15	6	9		4	1	95	15	30	18	46	20
Zlínský kraj	12	6	7		3		67	11	29	18	39	18
Moravskoslezský kraj	15	6	9		6		136	15	45	23	78	26
ČR	171	68	107	2	60	5	1 302	160	445	226	709	239

Pokud Vás více zajímají změny ve struktuře středních škol a oborů vzdělání, doporučujeme vyhledat si publikaci CHAMOUTOVÁ, D., VOJTĚCH, J., SKÁCELOVÁ, P.: *Analýza realizované vzdělávací nabídky středních škol ve školních rocích 1998/99, 2003/04, 2008/09 a 2016/17* Praha: NÚV, 2017. 51 stran, dostupnou na http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-143.

3. Nezaměstnanost absolventů škol na trhu práce

Nezaměstnanost absolventů škol patří k důležitým ukazatelům, které názorně vypovídají o uplatnitelnosti absolventů škol, ale i o zájmu a potřebách zaměstnavatelů. Tento ukazatel totiž umožňuje srovnávat situaci absolventů jak v čase, tak mezi jednotlivými druhy vzdělání. Míra nezaměstnanosti absolventů škol vyjadřuje, kolik procent absolventů zůstalo bez zaměstnání a přihlásilo se do evidence na úřadu práce. Uváděné hodnoty vycházejí z poměru počtu absolventů v posledním ukončeném školním roce a počtu evidovaných nezaměstnaných v nich. Míra nezaměstnanosti absolventů se vztahuje vždy k datu 30. dubna daného roku.

3.1 Nezaměstnanost absolventů škol podle kategorie vzdělání

Míra nezaměstnanosti absolventů je velmi citlivá na ekonomický vývoj. V letech 2003–2008 se vlivem příznivé hospodářské situace nezaměstnanost absolventů snížila na minimální hodnoty. Mezi lety 2008 a 2010 se míra nezaměstnanosti absolventů začala vlivem ekonomické krize zvyšovat, aby v následujících dvou letech 2011–2012 zase postupně klesala. Nepříznivý vývoj ekonomiky, který vyústil v druhou hospodářskou recesi, kdy šest čtvrtletí po sobě ekonomika klesala, způsobil opětovné zvýšení **míry nezaměstnanosti absolventů škol v dubnu 2013** na nové **maximum. V roce 2014 se však situace na trhu práce stabilizovala,** ekonomika začala růst a nezaměstnanost absolventů škol opět v porovnání s předchozím rokem klesla. **Pokles pokračoval i v dalším období, v roce 2017** dosahovala míra nezaměstnanosti absolventů **dokonce nižších hodnot než v roce 2012.**

Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla i v roce 2017 zaznamenána tradičně u absolventů s výučním listem (kategorie E, 12,9 %, kategorie H, 6,2 %) a u absolventů nástavbového vzdělání (kategorie L5; 8,8 %), nicméně i ve srovnání s předchozím rokem došlo u těchto kategorií k výraznému poklesu. **Nejnižší hodnoty nezaměstnanosti** pak vykazují absolventi oborů s maturitou bez odborného výcviku (kategorie M; 5,2 %) a vyšších odborných škol (kategorie N; 2,9 %), i zde se snížily míry nezaměstnanosti absolventů ve srovnání s rokem 2016. Nezaměstnanost absolventů maturitních oborů s odborným výcvikem (kategorie L0) dosáhla v roce 2017 6,3 %, což je stejně jako v uplynulých třech letech hodnota převyšující míru nezaměstnanosti maturantů ostatních čtyřletých oborů, ale i vyučených. Míra nezaměstnanosti absolventů nástavbového studia po vyučení je už tradičně vyšší než u vyučených a v roce 2017 činila 8,8 %.

Zemědělství a lesnictví

Skupina Zemědělství a lesnictví je souhrnně pro účely této studie označována termínem Zemědělství. **Absolventi zemědělských oborů vykazují dlouhodobě v kategoriích vzdělání s výučním listem a v maturitních oborech kategorie L0 nezaměstnanost nižší, než je průměr všech absolventů v jednotlivých kategoriích**. U maturitních oborů kategorie M, nástavbových L5 a oborů vyšších odborných škol je míra nezaměstnanosti absolventů zpravidla nad průměrem. Vývoj míry nezaměstnanosti absolventů zemědělských oborů kopíruje trendy a časový vývoj nezaměstnanosti absolventů škol obecně.

Tab. 3.1: Nezaměstnanost absolventů škol podle kategorie v letech 2014–2017

Kat.	Rok	Skup. 41 Zemědělství a lesnictví			Celkem
		Počet absolventů	Počet nezam. abs.	Míra nezaměstnanosti abs.	Míra nezaměstnanosti abs.
H	2014	1675	274	16,4%	16,6%
	2015	1731	213	12,3%	12,6%
	2016	1807	137	7,6%	9,1%
	2017	1777	104	**5,9%**	**6,2%**
E	2014	449	100	22,3%	24,9%
	2015	443	72	16,3%	21,7%
	2016	385	56	14,5%	16,0%
	2017	414	51	**12,3%**	**12,9%**
L0	2014				14,3%
	2015	22	1	4,5%	13,2%
	2016	13	1	7,7%	10,6%
	2017	16	0	**0,0%**	**6,3%**
M	2014	1395	204	14,6%	11,6%
	2015	1156	140	12,1%	9,6%
	2016	1085	93	8,6%	7,5%
	2017	868	50	**5,8%**	**5,2%**
L5	2014	27	6	22,2%	18,1%
	2015	27	6	22,2%	15,1%
	2016	18	1	5,6%	10,6%
	2017	16	2	**12,5%**	**8,8%**
N	2014	113	24	21,2%	9,8%
	2015	105	9	8,6%	7,5%
	2016	124	8	6,5%	5,2%
	2017	93	2	**2,2%**	**2,9%**

U absolventů zemědělských oborů s výučním listem kategorie H se nezaměstnanost pohybovala v roce 2014 na úrovni 16,4 %, do roku 2017 však došlo k výraznému snížení na 5,9 %. U méně náročných učebních oborů kategorie E míra nezaměstnanosti absolventů klesla na 12,3 %. I v době špatné ekonomické situace měli absolventi elektrotechnických oborů z maturitních kategorií L0 nízkou míru nezaměstnanosti. V roce 2017 byla míra nezaměstnanosti u těchto absolventů (L0) nulová. Absolventi zemědělských oborů kategorie M mají naopak většinou míru nezaměstnanosti vyšší, než je průměr za všechny skupiny oborů kategorie M. V roce 2017 však činila jen 5,8 %, což převyšuje průměr jen mírně.

Vývoj nezaměstnanosti absolventů škol za posledních 6 let v jednotlivých kategoriích a skupině oborů 41 Zemědělství a lesnictví je znázorněn v grafech na obrázcích 3.1 až 3.5.

Obr. 3.1: Míra nezaměstnanosti absolventů s výučním listem v letech 2012–2017

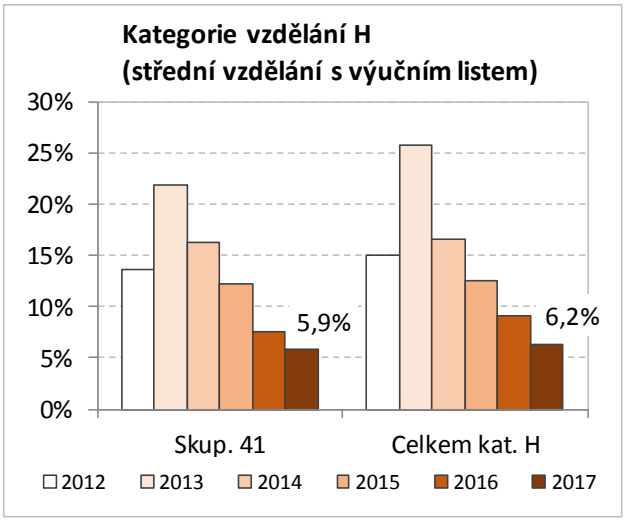

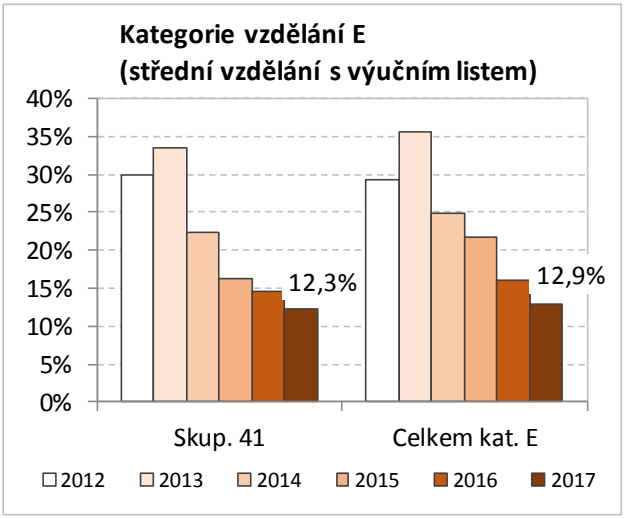

Obr. 3.2–3.3: Míra nezaměstnanosti absolventů 4letých oborů s maturitou v letech 2012–2017

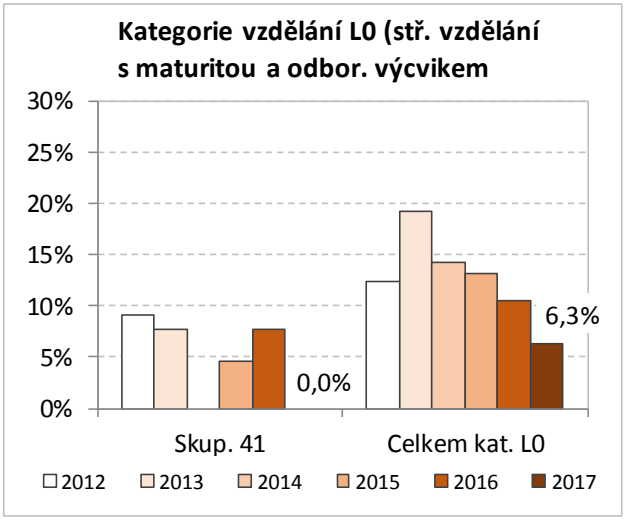

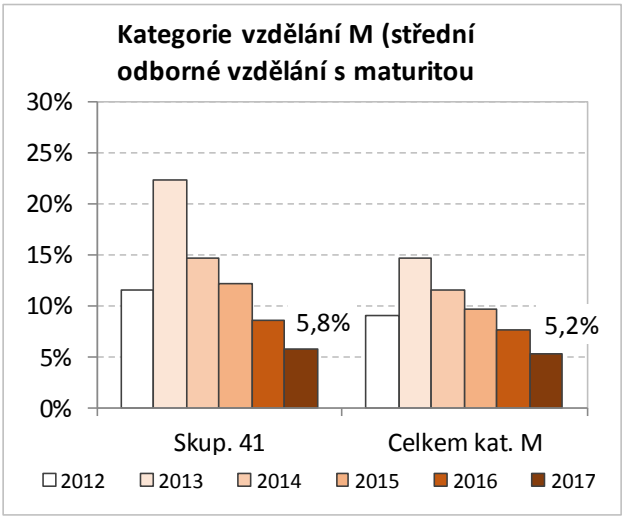

Obr. 3.4–3.5: Míra nezaměstnanosti absolventů kategorií L5 a N vzdělání v letech 2012–2017

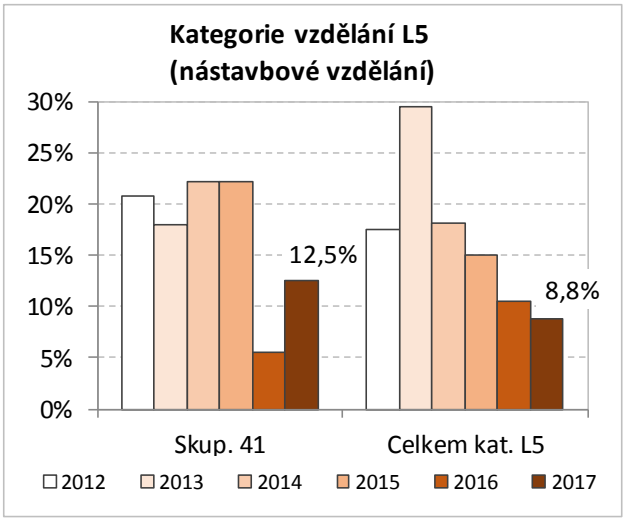

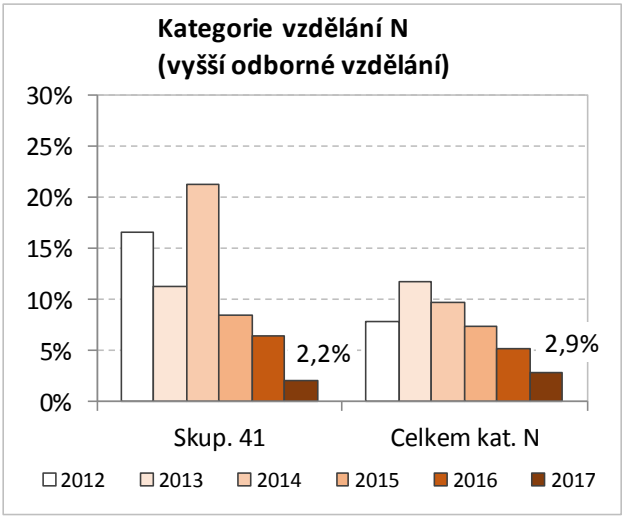

Informace, souhrny i metodologii k tématu nezaměstnanosti absolventů škol jsou k dispozici na www.infoabsolvent.cz → do části **Absolventi a trh práce** → v záložce **Nezaměstnanost** pod nadpisem → **Nezaměstnanost absolventů škol**. Najdete zde informace o nezaměstnanosti absolventů škol podle jednotlivých kategorií i skupin oborů vzdělání, včetně jejich porovnání.

Výchozí publikace: Úlovec, M., Vojtěch, J.: *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2017*. Praha: NÚV, 2017. 42 stran, dostupné na http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-142.

3.2 Nezaměstnanost absolventů škol podle oboru vzdělání

V tabulce 3.2 jsou uvedeny míry nezaměstnanosti absolventů škol v roce 2015 a 2017 podle jednotlivých oborů vzdělání.

Tab. 3.2: Míra nezaměstnanosti absolventů škol podle oborů v letech 2015 a 2017

Obor	Název oboru	2015			2017		
		ABS	NZ	MIRA NZ	ABS	NZ	MIRA NZ
4151E01	Zemědělské práce	14	3	21,4%	23	2	8,7%
4152E01	Zahradnické práce	227	43	18,9%	223	39	17,5%
4152E02	Zahradnická výroba	56	3	5,4%	49	1	2,0%
4155E01	Opravářské práce	139	21	15,1%	110	9	8,2%
4156E01	Lesnické práce	7	2	28,6%	9	0	0,0%
4151H01	Zemědělec-farmář	163	34	20,9%	181	11	6,1%
4151H02	Včelař				2	1	50,0%
4152H01	Zahradník	300	39	13,0%	288	33	11,5%
4153H01	Rybář	33	2	6,1%	33	2	6,1%
4153H02	Jezdec a chovatel koní	88	15	17,0%	106	5	4,7%
4154H01	Podkovář a zeměd.kovář	31	4	12,9%	23	1	4,3%
4155H01	Opravář zeměděl.strojů	923	89	9,6%	935	38	4,1%
4156H01	Lesní mechanizátor	146	22	15,1%	142	10	7,0%
4156H02	Opravář lesnických strojů	44	8	18,2%	60	3	5,0%
4157H01	Zpracovatel dřeva	3	0	0,0%	7	0	0,0%
4143L01	Chovatel cizokraj.zvířat	22	1	4,5%	16	0	0,0%
4141M01	Agropodnikání	506	79	15,6%	365	21	5,8%
4142M01	Vinohradnictví	7	3	42,9%	15	4	26,7%
4143M01	Rybářství	19	1	5,3%	36	2	5,6%
4143M02	Chovatelství	28	3	10,7%	30	1	3,3%
4144M01	Zahradnictví	222	28	12,6%	149	10	6,7%
4145M01	Mechanizace a služby	201	18	9,0%	162	7	4,3%
4146M01	Lesnictví	173	8	4,6%	111	5	4,5%
4143L51	Rybářství	6	0	0,0%	2	0	0,0%
4144L51	Zahradnictví	12	2	16,7%	12	2	16,7%
4145L51	Mechanizace zemědělství	9	4	44,4%	2	0	0,0%

Pozn.: ABS – počet absolventů v předchozím školním roce; NZ – počet evidovaných nezaměstnaných absolventů; MIRA NZ – míra nezaměstnanosti absolventů škol k 30. dubnu. Některé obory však vykazují malé množství absolventů, v takových případech může být míra jejich nezaměstnanosti nevypovídající.

Pomineme-li obory s velmi nízkými počty absolventů, u nichž má vypočtená míra nezaměstnanosti nízkou vypovídací hodnotu, patří mezi obory s velmi nízkou mírou nezaměstnanosti učební obor Opravář zemědělských strojů nebo maturitní obory Mechanizace a služby, Lesnictví a Agropodnikání. Vyšší míru nezaměstnanosti mezi zemědělskými obory vykazují např. učební obory Zahradnické práce a Zahradník.

Nezaměstnanost absolventů škol podle jednotlivých oborů si můžete vyhledat také na webové stránce http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/5-1-02.

3.3 Nezaměstnanost absolventů škol v krajích

Národní ústav pro vzdělávání každoročně zpracovává reporty o nezaměstnanosti absolventů škol pro jednotlivé kraje. Pro každý kraj je zpracováván dlouhodobější vývoj nezaměstnanosti absolventů podle kategorií, včetně srovnání se situací v České republice. Nechybí zde ani aktuální míry nezaměstnanosti absolventů v kraji v členění podle skupin oborů vzdělání. Kromě toho je k dispozici také zpráva za Českou republiku, ve které jsou hodnoty nezaměstnanosti absolventů v krajích navzájem porovnány. Tyto materiály jsou veřejně dostupné na webových stránkách www.nuv.cz → v části TÉMATA pod nadpisem Vzdělávání a trh práce a následně Analýzy a data NÚV→ pod odkazem Souhrn informací o všech krajích - struktura zaměstnanosti, nově přijatí žáci a absolventi, nezaměstnanost absolventů. Případně lze využít odkazy Souhrn informací o všech krajích nebo Informace o jednotlivých krajích.

4. Přechod absolventů škol na vysoké a vyšší odborné školy

Absolventi středních škol, kteří získají maturitní vzdělání, mohou dále pokračovat v terciárním studiu, a to na vyšších odborných či vysokých školách. Jaký podíl absolventů se však do dalšího studia hlásí a kolik je jich přijato? Tyto informace je možné získat z vysokoškolských matrik. V následující kapitole se údaje vztahují pouze k uchazečům, kteří se hlásí ke studiu na vyšší odborné a vysoké školy bezprostředně po ukončení střední školy.

4.1 Přihlašování absolventů s maturitou na vyšší odborné a vysoké školy

S rostoucími kapacitami vysokých škol v minulých letech narůstaly i počty přihlášených a přijatých absolventů oborů středních škol (včetně nástavbového vzdělávání). V posledních letech se však počty přihlášených pomalu snižují vlivem klesající demografické křivky. Podíly absolventů středních škol hlásících se a přijatých do terciárního vzdělávání se však poměrně stabilizovaly.

Podíl absolventů středních škol hlásících se ke studiu na vysoké škole se v letech 2010–2013 pohyboval na úrovni 79–80 %. K vysokoškolskému studiu bylo ve stejném období přijato 67–65 % všech absolventů středních škol. U vyšších odborných škol se zájem a úspěšnost absolventů při přijímání také ustálily. O studium na vyšší odborné škole v daném období projevilo zájem 11 % absolventů středních škol a přijato jich bylo 9 %.

Nejčastěji se ke studiu na vyšších odborných či vysokých školách hlásí maturanti z gymnázií (téměř všichni) a lyceí (94 %), pak absolventi z klasických maturitních oborů kategorie M (72 %), následují absolventi oborů s maturitou a odborným výcvikem (kategorie L0; 35 %) a nástavbových oborů (37 %). V posledních třech letech se úspěšnost při přijímacím řízení na vysoké školy pohybovala na úrovni 82–81% a na vyšší odborné školy na úrovni 85-87 %. V přihlašování do studia na VŠ a VOŠ však existují rozdíly nejen mezi kategoriemi, ale i skupinami oborů vzdělání.

Absolventi oborů **kategorie M** ze skupiny **41 Zemědělství a lesnictví** se k terciárnímu studiu hlásí mnohem méně než absolventi jiného zaměření. Po ukončení střední školy se k dalšímu studiu na vysoké či vyšší odborné škole v roce 2013 přihlásilo a dostavilo k přijímacím zkouškám **68 % absolventů zemědělských oborů středních odborných škol** (kategorie M), z toho se na vyšší odborné školy hlásilo **12 %** absolventů a ke studiu na vysoké škole **61 %** absolventů.[3] Zatímco podíl přihlášených absolventů zemědělských oborů hlásících se na vysoké školy za poslední 3 roky mírně vzrostl, zájem o studium na vyšších odborných školách se nepatrně snížil.

Vzhledem k celkem vysoké úspěšnosti těchto absolventů při přijímacím řízení je **přijato** ke studiu na vysoké či vyšší odborné školy celkem **58 % všech absolventů zemědělských oborů kategorie M**. Na vyšší odborné školy je přijato 11 % absolventů a ke studiu na vysoké školy 49 %. **Rovnou na trh práce - tedy po ukončení maturitního studia - přechází 42 % absolventů zemědělských oborů kategorie M.**

Obr. 4.1: Podíl přihlášených a přijatých absolventů SŠ hlásících se na vysoké školy

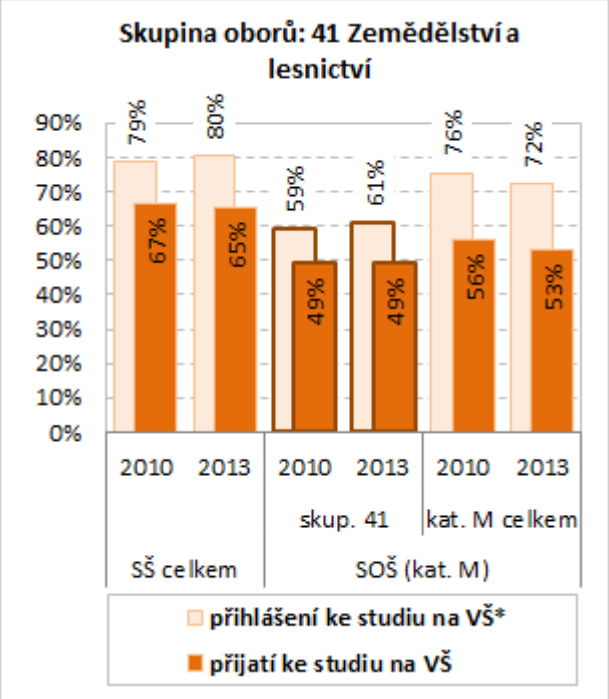

Obr. 4.2: Podíl přihlášených a přijatých absolventů SŠ hlásících se na VOŠ

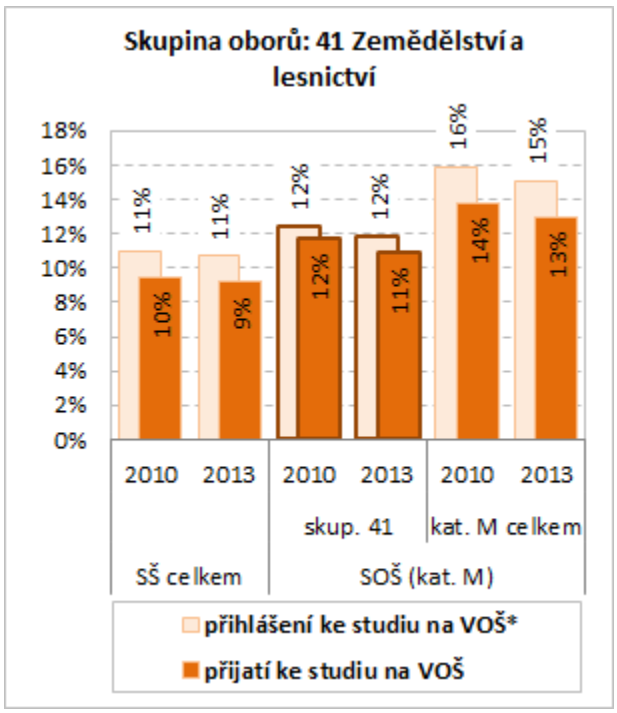

Vzhledem k odborněji zaměřenému studiu na středních školách si absolventi zemědělských oborů většinou vybírají obory podobného zaměření, jaké absolvovali na střední škole. Absolventi zemědělských oborů s maturitní zkouškou v kategorii M, kteří jsou zároveň přijatí na vysokou školu, jsou ze 73 % přijati do některého vysokoškolského oboru ze skupiny 41 Zemědělství a lesnictví, dalších 9 % pak do oborů skupiny Speciální a interdisciplinární obory. U části absolventů přijatých na vyšší odborné školy jich téměř 59 % pokračuje také ve studiu zemědělských oborů, někteří však i v ekologických a pedagogických oborech (viz tab. 4.1).

---

[3] *Někteří absolventi se současně hlásili na vyšší odborné školy i na vysoké školy. Proto součet absolventů hlásících se do terciárního studia neodpovídá pouhému součtu absolventů hlásících se zvlášť na VOŠ a absolventů hlásících se na VŠ.*

Tab. 4.1: Nejčastější obory, do kterých jsou maturanti zemědělských oborů přijati

Do jakých oborů vzdělání jsou absolventi nejčastěji přijati?		41 Zemědělství a lesnictví kat. M	
		2009	2013
Přechod na VŠ	**41 Zemědělství a lesnictví**	**59% (1.)**	**73% (1.)**
	39 Speciální interdisciplinární obory	8% (2.)	9% (2.)
	62 Ekonomie	5% (3.)	6% (3.)
Přechod na VOŠ	**41 Zemědělství a lesnictví**	**43% (1.)**	**59% (1.)**
	63 Ekonomika a administrativa	12% (2.)	
	75 Pedagogika, učitelství, sociální péče	9% (3.)	13% (2.)
	16 Ekologie a ochrana životního prostředí		11% (3.)

4.2 Předčasné odchody z vysokých škol

K vysokoškolskému studiu je přijímáno stále více uchazečů. I přes zvyšující se šance na přijetí ke studiu však ne všichni z přijatých studium úspěšně ukončí. Proto se v této kapitole zaměříme na absolventy středních škol, kteří ke studiu nastoupili bezprostředně po složení maturitní zkoušky nebo v několika málo následujících letech, ale do dvou let již nejsou studenty žádné VŠ.

Obr. 4.3: Podíl absolventů, kteří začnou na vysoké škole studovat, ale do dvou let studia zanechají

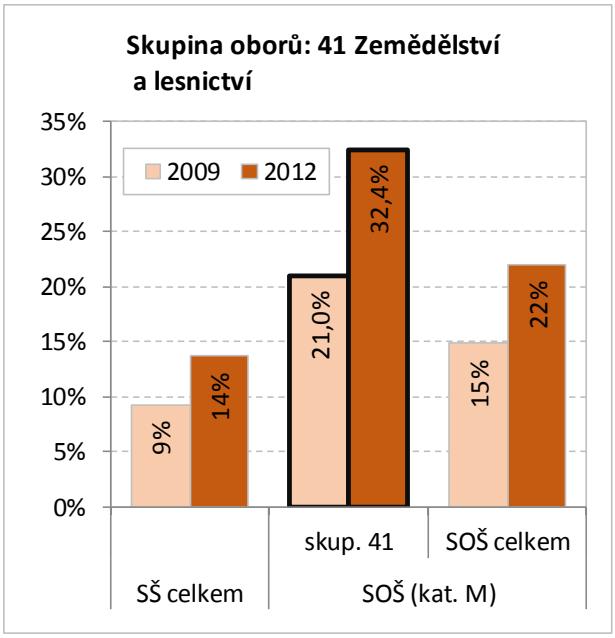

Obecně lze konstatovat, že se zvýšeným počtem studentů VŠ vzrostl také podíl těch, kteří VŠ studium ukončí předčasně. Navíc absolventi kategorie M zemědělských oborů středních škol předčasně ukončují studium na VŠ výrazně častěji než absolventi obecně (bez oborového zaměření).

Předčasně odchází ze studia do dvou let 32,4 % z těch, kteří na vysoké školy nastoupí. Tento podíl se proti roku 2009 výrazně zvýšil, což souvisí se skutečností, že je do oborů vysokých škol přijímán větší podíl absolventů škol středních.

Další informace, souhrny i metodologie k tématu přechodu absolventů škol do terciárního vzdělávání a jejich neúspěšnosti studia na vysokých školách jsou uvedeny na www.infoabsolvent.cz v sekci **Absolventi a trh práce** → v záložce **Vzdělávání a volba oboru** → v podkapitole **Přechod absolventů SŠ do terciéru**. Najdete zde porovnání úspěšnosti absolventů při přechodu na vyšší odborné a vysoké školy mezi jednotlivými skupinami oborů vzdělání, a to i podle kategorie vzdělání.

Informace v této kapitole vycházejí z publikací:

KUCHAŘ, P., VOJTĚCH, J., KLEŇHA, D.: *Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání – 2014*. Praha: NÚV, 2014. 75 stran,
dostupné na http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-88,

PIKÁLKOVÁ, S., VOJTĚCH, J., KLEŇHA, D.: *Úspěšnost absolventů středních škol ve vysokoškolském studiu, předčasné odchody ze vzdělávání – 2014*. Praha: NÚV, 2014. 58 stran, dostupné na http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-95.

5. Shoda vzdělání a zaměstnání u absolventů

V této kapitole se podíváme na strukturu zaměstnanosti absolventů podle profesního členění. **Pojem absolvent zde přitom bude představovat mladého člověka ve věku 20 až 24 let.** Analyzované údaje vycházejí z výběrového šetření pracovních sil prováděného Českým statistickým úřadem. Na základě odborného porovnání dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání lze z těchto dat získat také strukturu zaměstnanosti absolventů podle toho, jak moc se jejich vzdělání blíží vykonávanému zaměstnání – jedná se o určení tzv. shody mezi vzděláním a vykonávaným zaměstnáním.

5.1 Zaměstnanost mladých absolventů podle seskupení povolání

V roce 2016 bylo zaměstnáno ve věku 20–24 let 197 tisíc absolventů středního odborného vzdělání, z nich téměř 5 tisíc tvořili absolventi zemědělských a lesnických oborů vzdělání. To znamená, že mezi zaměstnanými absolventy ve věku 20–24 let tvořili **2,6 %** ti, co absolvovali některý **ze zemědělských či lesnických oborů**, ať už na úrovni vyučení, či maturity. Počet zaměstnaných absolventů (ve věku 20–24 let) těchto oborů s výučním listem i s maturitou se od roku 2013 snížil, a to o 2,6 tis. Na snížení počtu zaměstnaných absolventů v tomto období měl vliv, kromě demografického poklesu počtu absolventů, i dlouhodobě nedostatečný zájem o uvedené obory mezi žáky.

V roce 2016 bylo zaměstnáno téměř **99 tisíc vyučených absolventů ve věku 20–24 let**, z toho **2,3 tis. (tj. 2,3 %)** z nich mělo vzdělání v některém **ze zemědělských či lesnických oborů**. Od roku 2013 počet pracujících absolventů s výučním listem klesl pouze o 2,1 % a v případě pracujících vyučených absolventů zemědělských oborů vzdělání tento pokles činil 13,6 %.

Zaměstnaných **absolventů s maturitou** (věk 20–24 let) bylo v roce 2016 celkem **98 tisíc** a jejich počet od roku 2013 výrazně poklesl. Absolventi **zemědělských oborů s maturitou v roce 2016 tvořili 3,0 %** pracujících absolventů s maturitní zkouškou a jejich počet od roku 2013 se výrazně snížil (o 43,9 %).

Tab. 5.1: Počet pracujících absolventů s vyučením a maturitou ve věku 20–24 let

Absolventi 20-24 let	**Vyučení**		**Maturanti**		**Vyučení + maturanti**	
	Skup. 41	Celkem	**Skup. 41**	Celkem	**Skup. 41**	Celkem
2013	2 614	101 047	5 189	139 557	7 803	240 604
2016	2 259	98 904	2 913	98 151	5 172	197 055
rozdíl	**-355**	**-2 143**	**-2 276**	**-41 406**	**-2 631**	**-43 549**
změna (%)	**-13,6%**	**-2,1%**	**-43,9%**	**-29,7%**	**-33,7%**	**-18,1%**

Absolventi zemědělských a lesnických oborů s výučním listem v roce 2016 pracovali v 45 % v profesích souhrnně označovaných jako Kvalifikovaní dělníci a výrobci, což správně odpovídá jejich úrovni i charakteru vzdělání. Absolventi těchto oborů s maturitní zkouškou pak nejčastěji pracovali ve skupinách profesí Kvalifikovaní dělníci a výrobci (47 %), Provozní pracovníci ve službách a obchodě (24 %) a Střední a vyšší odborní pracovníci, úředníci (20 %). Vzdělávání v oborech s maturitní zkouškou spíše připravuje na povolání středních odborných pracovníků.

Obr. 5.1 a 5.2: Struktura pracujících absolventů s vyučením a s maturitou ve věku 20–24 let z hlediska profesního členění

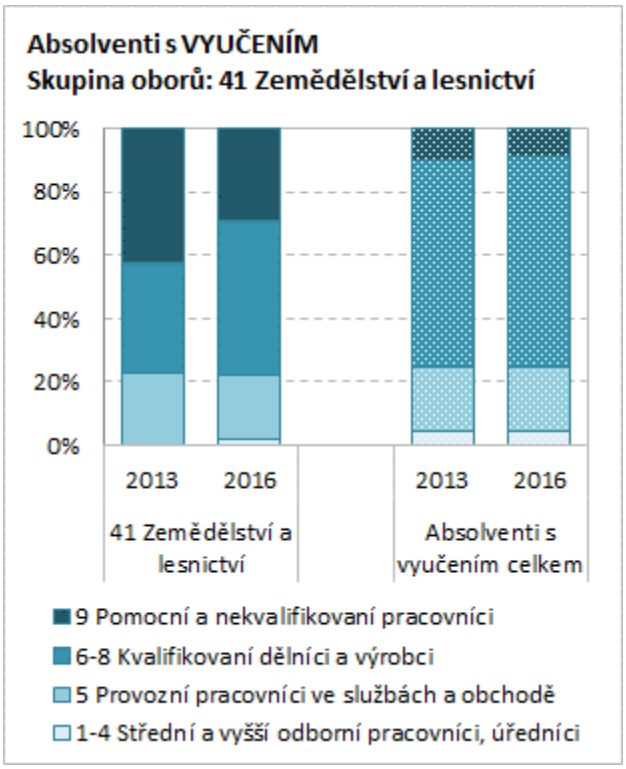

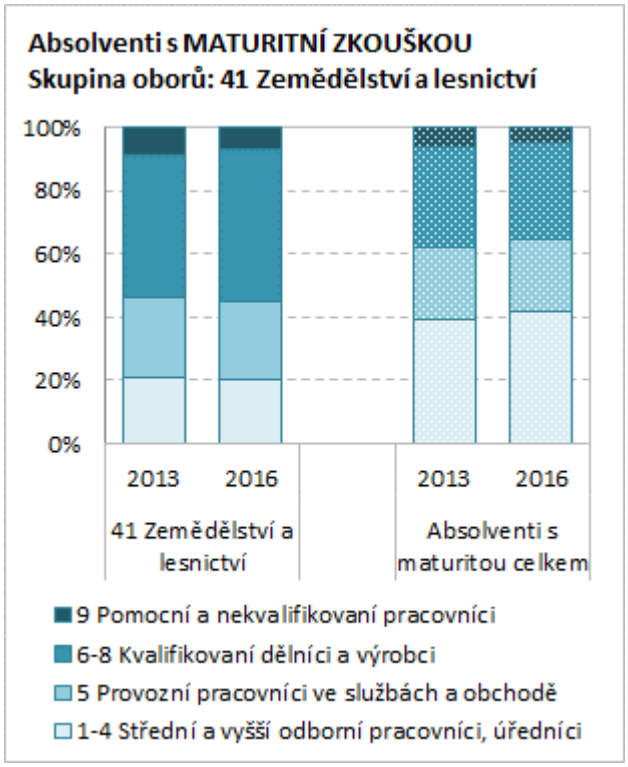

5.2 Shoda získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání

Na základě dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání došlo k rozdělení zaměstnaných do čtyř skupin – úplná shoda, částečná shoda, dílčí neshoda a hrubá neshoda. Pro posouzení toho, jaký podíl zaměstnaných absolventů pracuje zcela mimo svůj obor, je vypovídající právě hodnota hrubé neshody.

Vyučení celkem (bez věkového rozlišení) v roce 2016 dosahují poměrně vysokých hodnot úplné shody (46 %), u absolventů ve věku 20–24 let je to téměř 49 %. Na druhou stranu je vysoký také podíl těch, kteří pracují v hrubé neshodě se svým získaným vzděláním (40 %, u absolventů 38 %).

Vyučení ze skupiny oborů **Zemědělství a lesnictví** mají **nižší míru úplné shody** (36 %). Absolventi (20–24letí) vykazují ještě nižší míru úplné shody (pouze 26 %), a jsou tak hluboce pod průměrnými hodnotami (průměr za vyučené absolventy je 49 %). Hrubou neshodu mezi získaným vzděláním a vykonávaným zaměstnáním vykazuje až 56 % absolventů zemědělských a lesnických oborů vzdělání s vyučením, současně ale absolventi těchto oborů vzdělání dosahují lehce podprůměrnou míru nezaměstnanosti. Ve srovnání s předešlým šetřením v roce 2013 se **situace v oblasti shody** mezi vzděláním a zaměstnáním u mladých lidí ve věku 20-24 let zemědělských a lesnických oborů s výučním listem změnila – zvýšil se podíl těch, kteří pracují v úplné shodě, a současně se snížil podíl těch, kteří jsou zaměstnáni na pozicích v hrubé neshodě s jejich dosaženým vzděláním.

Obr. 5.3 a 5.4: Shoda získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání – struktura absolventů (2016)

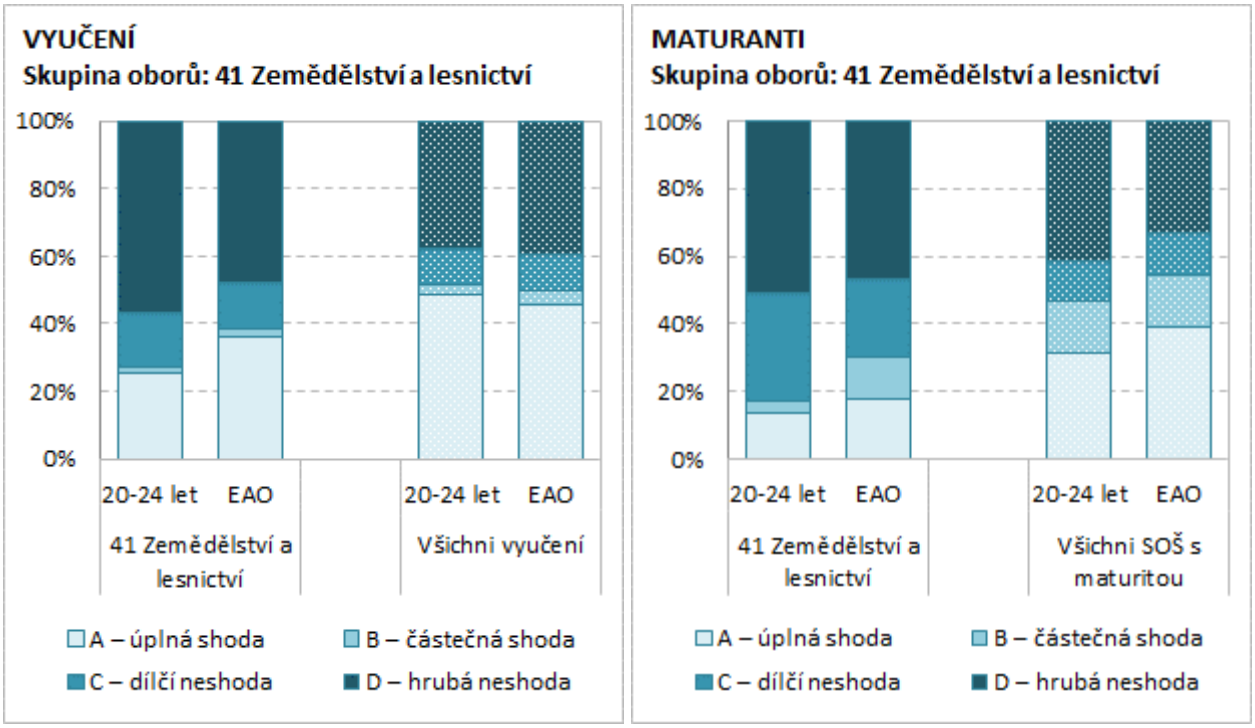

Pozn.: EAO = ekonomicky aktivní obyvatelstvo; bližší označení kategorií A – úplná shoda, B – částečná shoda, C – dílčí neshoda, D – hrubá neshoda lze najít v níže uvedených odkazech.

Na **maturitní úrovni** se shoda mezi získaným vzděláním a vykonávaným zaměstnáním posuzuje obtížněji, protože klasické maturitní vzdělávání nesměřuje tak jednoznačně k uplatnění v konkrétních skupinách profesí, a tudíž jsou hranice pro určování shody volnější. Proto mezi maturanty na trhu práce najdeme více zastoupeny také ty, kteří pracují v částečně shodě či dílčí neshodě s vystudovaným oborem vzdělání, než je tomu u vyučených.

Zatímco u vyučených je míra shody mezi vzděláním a zaměstnáním nepatrně vyšší u absolventů než u zaměstnaných celkem, u maturantů je to naopak. V **úplné nebo částečné shodě** se svým vzděláním pracuje 54 % maturantů bez rozlišení věku, ovšem u absolventů ve věku 20–24 let je to 47 %. Podobně mezi ekonomicky aktivním obyvatelstvem s maturitním vzděláním je 33 % těch, co spadají do kategorie **hrubá neshoda**, v případě absolventů ve věku 20–24 let je podíl těch, kteří pracují zcela mimo svůj obor dokonce 42 %.

Tab. 5.2: Podíl absolventů, jejichž zaměstnání je zcela odlišné od získaného vzdělání

% hrubá neshoda	Vyučení (20-24 let)		Maturanti (20-24 let)	
	Skup. 26	**Všichni vyučení**	Skup. 26	**Všichni maturanti**
2013	40,9%	33,8%	37,8%	41,3%
2016	**48,6%**	**37,9%**	**41,2%**	**41,5%**

I u ekonomicky aktivních absolventů (20-24 let) s dosaženým středním vzděláním s maturitní zkouškou v některém ze zemědělských či lesnických oborů, stejně jako u vyučených, je podíl těch, kteří se uplatnili na pozicích v úplné a částečné shodě s jejich vzděláním, nižší u absolventů než u celku. Hodnoty úplné shody jsou nízké (13 % u 20–24letých a 18 % u celku), rozdíly jsou v částečné shodě, která je u mladých absolventů nízká a naopak výrazně více se jich uplatnilo

na pozicích v dílčí neshodě s jejich vzděláním (viz obr. 5.3). Absolventi (20–24 let) těchto maturitních oborů středního vzdělávání nejčastěji nacházejí uplatnění mimo svůj obor v široké škále nejrůznějších profesí, kromě profesí v oboru i např. jako administrativní pracovníci, prodavači či řidiči.

Další informace, souhrny i metodologii k tématu shody mezi získaným vzděláním a vykonávaným zaměstnáním jsou uvedeny na www.infoabsolvent.cz v sekci **Absolventi a trh práce** → v záložce **Využití vzdělání** → v podkapitole **Shoda vzdělání a zaměstnání**. Najdete zde porovnání shody mezi jednotlivými skupinami oborů vzdělání, a to pro kategorie zaměstnaných absolventů **ve věku 20–29 let** – zvlášť pro vyučené a pro maturanty.

Informace v této kapitole vycházejí z publikací:

DOLEŽALOVÁ, G.: *Shoda dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání – 2013*. Praha: NÚV, 2014. 40 stran,
dostupné na http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-99 a

DOLEŽALOVÁ, G.: *Shoda dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání – 2016*. Praha: NÚV, 2017. 40 stran
dostupné na http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-144

6. Pohled absolventů škol na své uplatnění v oboru

Předchozí kapitola se věnovala posouzení shody mezi získaným vzděláním a vykonávaným zaměstnáním, které vycházelo z odborného porovnání údajů o vzdělání a o vykonávané profesi mezi zaměstnanými osobami. Teď se na podobnou problematiku podíváme z pohledu absolventů. Představíme si totiž některé výsledky dotazníkového šetření mezi žáky posledních ročníků středních odborných škol. Dotazování se zaměřilo na otázky, jak si žáci vybírali svůj obor a jak byli s volbou oboru spokojeni. Dále zjišťovalo celkové hodnocení získaného vzdělání i kompetencí, silné a slabé stránky přípravy a rovněž i další studijní a pracovní záměry budoucích absolventů, zejména, zda se chtějí uplatnit ve svém oboru. Vzhledem k tomu, že dlouhodobě poměrně vysoký podíl absolventů středních odborných škol odchází pracovat mimo svůj obor, byla zjišťována i aktuální situace v zemědělských oborech a specifické důvody, které vedou k odchodu absolventů z tohoto oboru.

Prezentované výsledky vycházejí z dotazníkového šetření žáků posledních ročníků středních odborných škol, které bylo realizováno v průběhu roku 2015 v Národním ústavu pro vzdělávání. Zjištění ukazuje situaci mladých lidí v závěru studia na střední škole, tedy v období těsně před vstupem na trh práce nebo do terciárního vzdělávání.[4]

[4] Výběr vzorku byl proveden jako stratifikovaný, a to z hlediska kategorie vzdělání i skupin oborů.

Do průzkumu se zapojilo celkově téměř 3 tisíce žáků posledních ročníků učebních i maturitních oborů, z toho 105 žáků zemědělských oborů.

6.1 Zemědělství a lesnictví – UČEBNÍ OBORY

Motivace k volbě oboru

Žáci si zemědělské obory volili nejčastěji z důvodu zájmu (78 % odpovídá průměru) a nadprůměrně často je motivuje blízkost školy (70 % oproti 59 % v průměru). Naopak ve srovnání s ostatními obory je méně častou motivací snadné uplatnění na trhu práce (48 % oproti 64 % v průměru) a očekávané finanční ohodnocení (44 % oproti 50 % v průměru). Špatný prospěch uvádí jako důvod volby tohoto oboru jen 15 % žáků (oproti 26 % v průměru) a nepřijetí do jiného oboru asi 19 % z nich, což zhruba odpovídá průměru.

Obr. 6.1: Důvody volby oboru (v % kladných odpovědí)

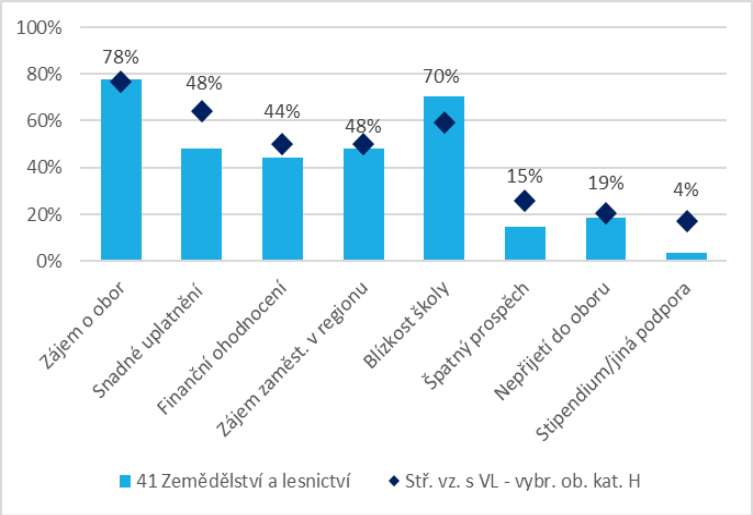

Původní zájem o obor

Původní zájem žáků o obor byl poměrně vysoký, přibližně 50 % se chtělo přihlásit právě do tohoto oboru a 25 % spíše chtělo.

Kdo ovlivnil žáky při výběru oboru?

Žáci se při výběru zemědělských a lesnických učebních oborů rozhodovali především sami (85 %), naopak je ve srovnání s jinými obory relativně méně ovlivňovali rodiče a příbuzní (38 % oproti 44 % v průměru) nebo kamarádi (15 % oproti 21 % v průměru). Relativně větší vliv na výběr zemědělských a lesnických oborů měli lidé z praxe (31 % oproti 25 % v průměru).

Míra identifikace s oborem

Míra identifikace s oborem se pohybuje zhruba kolem průměru. Asi polovina žáků by si zvolila opět tento obor (50 % oproti 53 % v průměru), zatímco druhá polovina by si při možnosti zopakovat svoji volbu vybrala raději jiné oborové zaměření.

Obr. 6.2: Opakovaná (hypotetická) volba oboru (v % odpovědí)

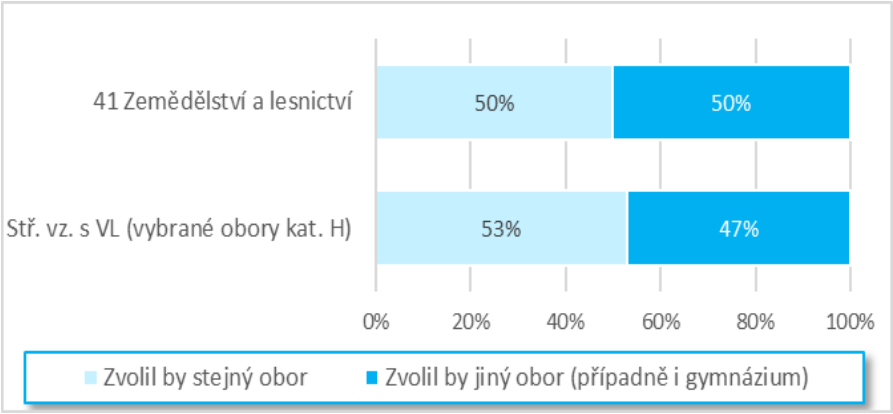

Důvody volby jiného oboru

Žáci uvádějí jako důvod, proč by si raději zvolili jiný obor, především ztrátu zájmu o obor (32 % oproti 21 % v průměru), dále nízkou úroveň vzdělání v oboru (29 % oproti 16 % v průměru). Původní nezájem o obor jako důvod, proč by si zvolili jiný obor, uvádí 21 % žáků (oproti 15 %

v průměru). Častějším důvodem nespokojenosti jsou rovněž nízké platy v oboru (25 % oproti 20 % v průměru) a obtíže při hledání zaměstnání (18 % oproti 15 % v průměru).

Hodnocení studia a úrovně získaných kompetencí

V zemědělských oborech na úrovni vyučení hodnotí žáci celkovou úroveň získaného vzdělání lehce podprůměrně (71 % oproti 78 %). Pozitivní ovšem je dobré hodnocení odborných praktických dovedností (88 % oproti 81 %) a dobrá úroveň odborných teoretických znalostí (88 % oproti 85 %). Naopak relativně hůře jsou hodnoceny všeobecné znalosti (71 % oproti 84 %), schopnost práce na PC (63 % oproti 74 %) a prezentační dovednosti (54 % oproti 66 %).

Obr. 6.3: Hodnocení získaných kompetencí (v % odpovědí rozhodně dobře + spíše dobře)

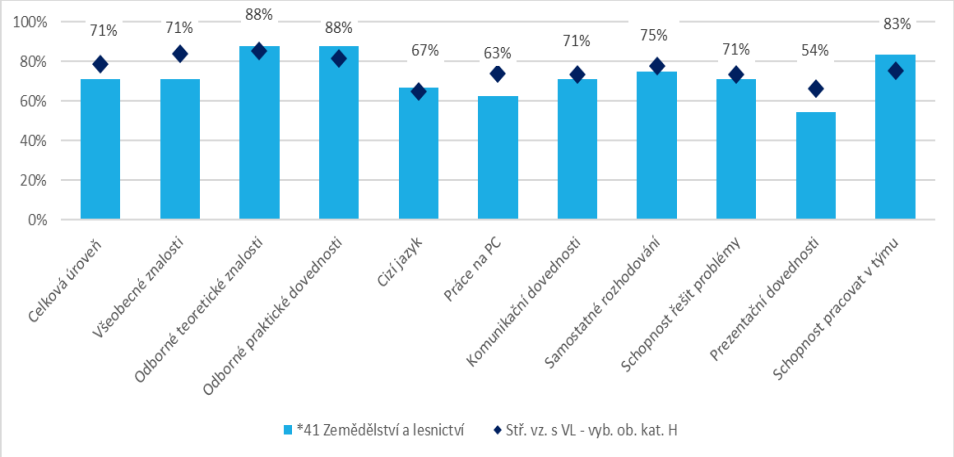

Pracovní a studijní záměry

Žáci zemědělských a lesnických oborů chtějí po vyučení pracovat nejčastěji v zaměstnaneckém poměru (56 % oproti 47 %), o podnikání jako OSVČ uvažuje 12 % z nich, což odpovídá průměru. Nižší je zájem o studium denní nástavby (20 % oproti 36 % v průměru), naopak mírně častěji uvažují o dálkovém studiu (12 %). Přivýdělek formou krátkodobých brigád plánuje rovněž kolem 20 % z nich, což odpovídá průměru. Relativně nízký je naopak zájem o brigády nebo dlouhodobou práci v zahraničí (4 % oproti 12 %, resp. 4 % oproti 14 %).

Zájem pracovat v oboru

Zájem budoucích absolventů o uplatnění v oboru je nižší než průměr ze sledovaných skupin učebních oborů. V oboru chce pracovat jen 30 % budoucích absolventů, v příbuzném oboru pak 26 %, naopak v rámci vzorku uvedlo více než 40 % žáků, že plánují hledat práci v jiném oboru.

Obr. 6.4: Zájem žáků pracovat v oboru (v % odpovědí)

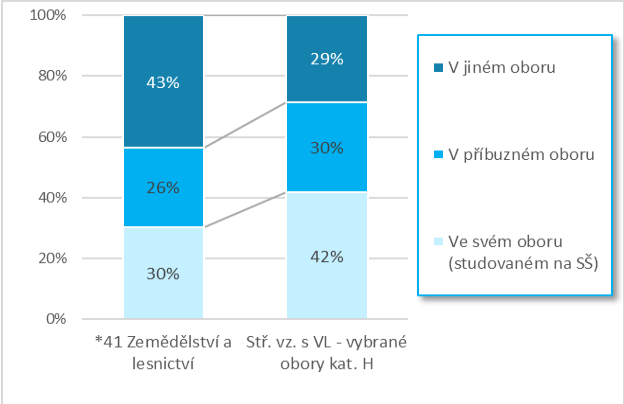

Důvody zájmu pracovat mimo obor

Dominantním, a ve srovnání s ostatními skupinami oborů nadprůměrně častým důvodem, proč žáci plánují najít si práci v jiném oboru, jsou nízké platy v oboru (35 % oproti 18 % v průměru). Dalšími častými důvody jsou pracovní podmínky (26 % oproti 14 % v průměru), ztráta zájmu o obor (26 % oproti 19 %) a lepší nabídka v jiném oboru (26 % oproti 13 % v průměru).

Hodnocení možnosti získat zaměstnání

Žáci zemědělských oborů hodnotí možnost získat zaměstnání v oboru zhruba na úrovni průměru, ovšem procento těch, kteří si myslí, že získat zaměstnání v oboru lze velmi špatně, je nad průměrem. Přibližně 17 % žáků hodnotí možnost získat zaměstnání velmi dobře, 52 % spíše dobře, 17 % spíše špatně a 13 % velmi špatně (oproti 6 % v průměru).

6.2 Zemědělství a lesnictví – MATURITNÍ OBORY

Motivace k volbě oboru

Dominantním důvodem pro výběr zemědělských a lesnických oborů je zájem o obor (86 % oproti 82 % v průměru). Dále žáci při výběru oboru, podobně jako v ostatních oborech, zvažují blízkost školy (52 % oproti 55 % v průměru). Naopak uplatnění na trhu práce (43 % oproti 69 %), očekávané finanční ohodnocení (32 % oproti 61 %) ani zájem zaměstnavatelů v regionu (29 % oproti 42 %) nejsou častým důvodem volby tohoto oborového zaměření.

Obr. 6.5: Důvody volby oboru (v % kladných odpovědí)

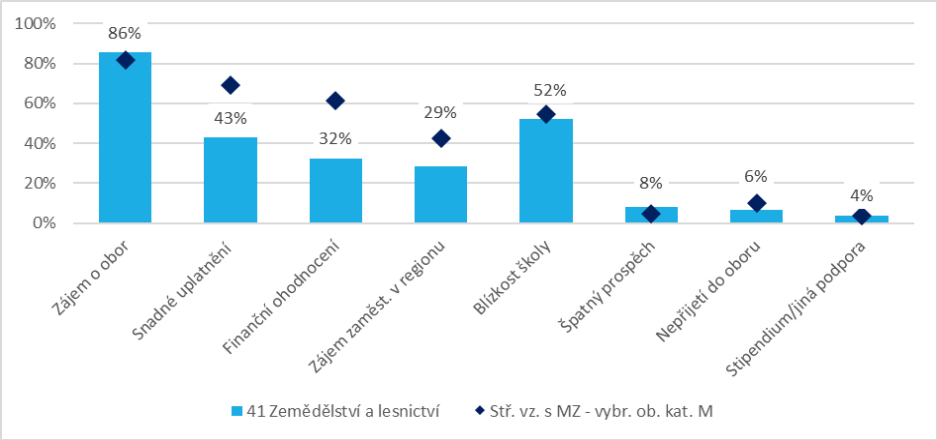

Původní zájem o obor

Původní zájem žáků o tento obor byl zhruba na úrovni průměru, vysoký byl ovšem podíl těch, kteří obor rozhodně chtěli studovat (48 %). Dalších asi 36 % obor spíše chtělo studovat, 12 % spíše nechtělo a 4 % začala studovat tento obor, ačkoli si ho původně zvolit nechtěli.

Kdo ovlivnil žáky při výběru oboru?

Pro studium zemědělství a lesnictví se žáci rozhodovali převážně sami (94 % oproti 82 % v průměru), dále na jejich rozhodnutí o studiu měli vliv rodiče (57 % odpovídá zhruba průměru) a lidé z praxe (29 % oproti 23 % v průměru). Ve srovnání s jinými obory je méně často ovlivnili kamarádi (16 % oproti 24 % v průměru).

Míra identifikace s oborem

Míra identifikace s oborem je poměrně vysoká. Ze žáků maturitních zemědělských oborů by si znovu svůj obor zvolili téměř tři čtvrtiny (74 % oproti 61 % v průměru). Jen přibližně 26 % by dalo přednost jinému oboru.

Obr. 6.6: Opakovaná (hypotetická) volba oboru (v % odpovědí)

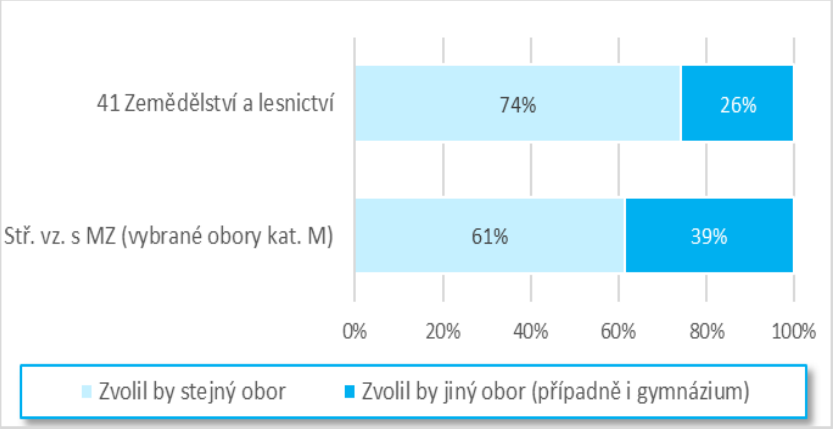

Důvody volby jiného oboru

Nejfrekventovanějším důvodem, proč by žáci zemědělských a lesnických oborů raději studovali jiný obor, je zájem o více praktickou výuku (18 % oproti 23 % v průměru) a nízká úroveň přípravy v oboru (16 % oproti 14 % v průměru). Dále budoucí absolventi uvádějí jako důvod nespokojenosti s tímto oborem obtížné hledání zaměstnání v oboru a nízké platové ohodnocení (14 % oproti 12 %, resp. 10 %). Tyto důvody se výrazně neliší od průměrných hodnot.

Hodnocení studia a úrovně získaných kompetencí

Ve skupině Zemědělství a lesnictví hodnotí celkovou úroveň vzdělání pozitivně asi 85 % žáků, což zhruba odpovídá průměru. Rovněž podíl žáků spokojených s úrovní všeobecných znalostí (84 % oproti 82 % v průměru), odborných teoretických znalostí (88 % oproti 90 % v průměru) i praktických dovedností (76 % oproti 73 %) se příliš neliší od hodnocení za celou kategorii M. Totéž platí i z hlediska tzv. měkkých dovedností. Naopak slabšími místy výuky jsou cizí jazyk (65 % oproti 75 %) a úroveň práce na PC (65 % oproti 76 %), kde procento spokojených žáků je podstatně nižší než průměr.

Obr. 6.7: Hodnocení získaných kompetencí (v % odpovědí rozhodně dobře + spíše dobře)

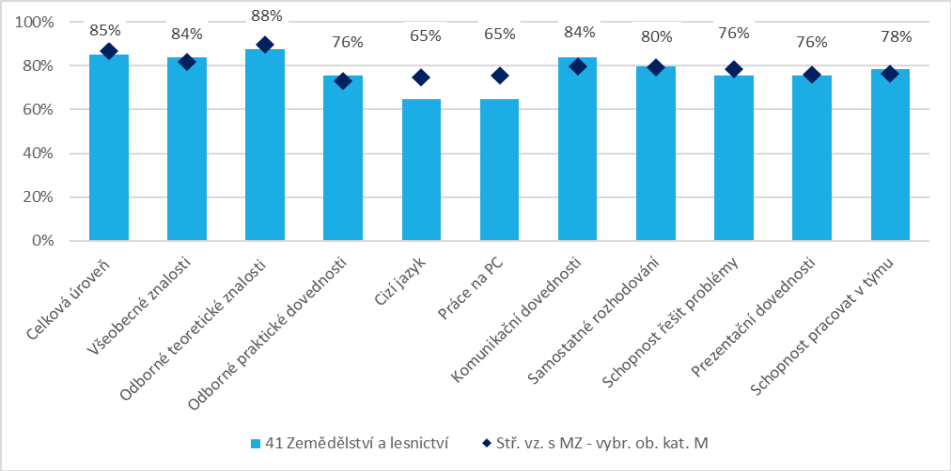

Pracovní a studijní záměry

Budoucí absolventi zemědělských a lesnických oborů chtějí poměrně často hned po ukončení střední školy pracovat; do zaměstnaneckého poměru chce vstoupit 41 % z nich (oproti 28 % v průměru). Zájem o denní studium VŠ, resp. VOŠ je naopak nižší (55 % oproti 65 % v průměru. Zájem studovat dálkově vyjádřilo 16 % žáků (oproti 11 % v průměru), o uplatnění formou OSVČ přemýšlí kolem 14 % žáků, 33 % si chce po ukončení střední školy přivydělávat formou krátkodobých brigád, 9 % plánuje dlouhodobé brigády a kolem 21 % by rádo zkusilo i brigádu v zahraničí (odpovídá průměru).
V terciárním vzdělávání mají žáci ze skupiny zemědělských a lesnických oborů poměrně velký zájem pokračovat ve studiu obdobného zaměření, 30 % jich chce studovat stejný obor a 23 % příbuzný obor a jen 13 % jiný obor. Přibližně 34 % studium neplánuje. Žáci se cítí být ke studiu poměrně dobře připraveni; z těch, kteří chtějí dále studovat, asi 10 % uvádí, že jsou připraveni velmi dobře, 76 % spíše dobře, jen kolem 14 % uvedlo odpověď „spíše špatně“.

Zájem pracovat v oboru

Žáci zemědělských oborů chtějí nadprůměrně často pracovat přímo ve svém oboru (51 % oproti 38 %). Naopak procento těch, kteří se chtějí uplatnit v příbuzném oboru, je nižší (34 % oproti 40 %). Úplně mimo obor chce odejít jen 15 % žáků (oproti 23 % v průměru).

Obr. 6.8: Zájem žáků pracovat v oboru (v % odpovědí)

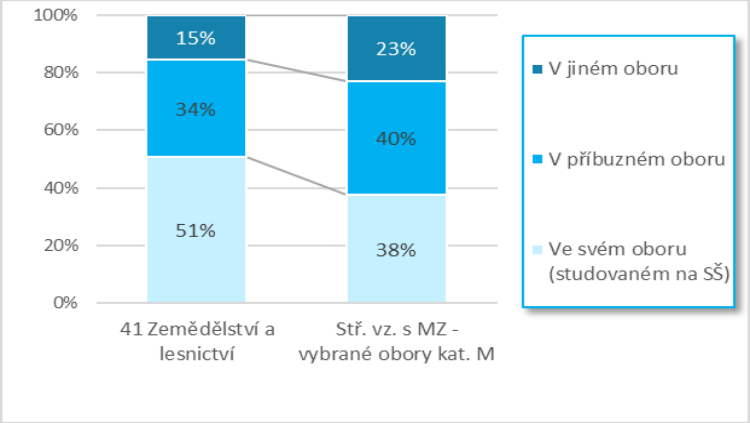

Důvody zájmu pracovat mimo obor

Nejčastějšími důvody, proč žáci ve skupině Zemědělství a lesnictví nechtějí pracovat v oboru, je ztráta zájmu o obor, (11 % oproti 16 % v průměru), a také nedostatek pracovních míst v oboru (11 % oproti 9 % v průměru). Přibližně pro desetinu z nich je důvodem odchodu fakt, že pracovat v oboru nikdy neplánovali (oproti 11 % v průměru).

Možnosti získání zaměstnání v oboru

Žáci zemědělských oborů hodnotí možnost získání zaměstnání v oboru mírně podprůměrně. Jen 11 % se domnívá, že možnosti získání zaměstnání v oboru jsou velmi dobré, 43 % je hodnotí jako spíše dobré, 34 % jako spíše špatné a 11 % jako velmi špatné.

Další informace, souhrny i metodologii k tématu můžete najít v následujících publikacích:

TRHLÍKOVÁ, J.: *Přechod absolventů vyšších odborných škol do praxe a jejich uplatnění. Šetření názorů absolventů VOŠ tři roky po ukončení studia.* Praha: NÚV, 2014. 63 stran, dostupné na http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-98.

TRHLÍKOVÁ, J.: Využití kvalifikace absolventů středních škol na trhu práce. Zpráva ze šetření absolventů škol*. Praha: NÚV, 2013. 38 stran (dostupné na* http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-74)*.*

TRHLÍKOVÁ, J.: *Přechod absolventů středních škol na trh práce. I. etapa – šetření 2015. Srovnání vybraných skupin učebních a maturitních oborů*. Praha: NÚV, 2016. 55 stran, dostupné na http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-133,

TRHLÍKOVÁ, J.: *Přechod absolventů středních škol na trh práce. I. etapa – šetření 2015. Profily vybraných skupin učebních a maturitních oborů.* Praha: NÚV, 2016. 55 stran, dostupné na http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-134,

TRHLÍKOVÁ, J.: *Přechod absolventů středních škol na trh práce. I. etapa. Srovnání situace absolventů učebních a maturitních oborů.* Praha: NÚV, 2015. 53 stran, dostupné na http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-128.

Stručné výtahy a souhrny k tématu přechodu absolventů na trh práce z pohledu samotných absolventů jsou uvedeny také na www.infoabsolvent.cz v sekci Absolventi a trh práce → v záložce **Využití vzdělání** → v podkapitole **Využívají absolventi škol své vzdělání?**, nebo v záložce **Vzdělávání a volba oboru** → v podkapitolách **Volba a vztah k oboru** a **Hodnocení vzdělání** (informace o spokojenosti absolventů s výběrem oboru a se získanými kompetencemi).

7. Potřeby a názory zaměstnavatelů na připravenost absolventů škol

V této kapitole budou představeny dílčí výsledky z dotazníkového šetření z roku 2009 mezi zaměstnavateli v primárním sektoru. V rámci šetření byly od zaměstnavatelů zjišťovány jejich personální potřeby, jejich názory na připravenost absolventů škol pro pracovní uplatnění či postoje zaměstnavatelů k přijímání a nepřijímání absolventů škol. Uvedené výsledky se tedy vztahují jen k zaměstnavatelům z odvětví zemědělství.

7.1 Požadované dovednosti u absolventů ze strany zaměstnavatelů

► Klíčové dovednosti nebo odbornost?

Pro plynulý přechod absolventů ze škol na trh práce je důležité, aby absolventi byli připraveni především na požadavky a potřeby budoucích zaměstnavatelů a aby jejich znalosti, schopnosti a dovednosti (tzv. kompetence) nejvíce a nejpřesněji odpovídaly tomu, co od nich potenciální zaměstnavatelé očekávají. Nároky a požadavky na kompetence pracovníků se odvíjejí od

konkrétní pracovní pozice, nicméně i tak je možné na základě odpovědí zaměstnavatelů stanovit obecné trendy.

Kompetence lze přitom rozdělit na profesní a klíčové. **Profesní kompetence** jsou úzce svázány s konkrétní odborností a jejich zvládnutí umožňuje, případně usnadňuje výkon určitých profesí či povolání. **Klíčové kompetence** jsou pojímány jako kombinace znalostí, dovedností a postojů, které všichni potřebují ke svému osobnímu naplnění a rozvoji, aktivnímu občanství, sociálnímu začlenění i pro pracovní život.

Z výsledků šetření vyplývá, že zaměstnavatelé v odvětví zemědělství více **preferují u svých zaměstnanců profesní dovednosti** (v průměru 57,1 %) **oproti dovednostem klíčovým** (v průměru 42,9 %). Obecně s tím, jak získávají na významu kvalifikace přesahující jednotlivé profese a jak se mění i požadavky na práci, roste i důraz kladený na klíčové kompetence. Jejich zvládnutí přispívá k větší flexibilitě pracovníků. Zde se ovšem projevuje vliv oborového zaměření firem, kdy velká část zaměstnavatelů potřebuje více profesní vědomosti a dovednosti, neboť je považují za nezbytné pro výkon řady povolání v zemědělství (např. v případě opravářů, řidičů a obsluhy zemědělských strojů a zařízení, chovatelů a ošetřovatelů zvířat, zahradníků, pracovníků v rostlinné a živočišné výrobě).

► Hluboké a úzké profesní dovednosti, nebo široké profesní dovednosti?

Předmětem šetření bylo také zjistit, do jaké míry považují respondenti pro danou firmu za důležité, aby pracovník disponoval na jedné straně hlubokými a úzkými profesními dovednostmi, na straně druhé širokými profesními dovednostmi. **Hodnota celkového průměru 4,27** vypovídá o **zřetelně větším důrazu** kladeném na **široké profesní dovednosti** (východisko pro hodnocení důležitosti představuje škála od 1 do 6).

► Kompetence, které zaměstnavatelé považují za důležité

Nároky zaměstnavatelů souvisí s dosaženým vzděláním pracovníků, tzn., že **s rostoucí úrovní vzdělání přikládají zaměstnavatelé jednotlivým kompetencím větší význam**. Za nejdůležitější znalosti, dovednosti a schopnosti zaměstnavatelé v odvětví zemědělství označili:

- čtení a porozumění pracovním instrukcím
- schopnost nést zodpovědnost
- ochotu učit se
- schopnost řešit problém

Nejnižší požadavky na vybavenost klíčovými dovednostmi mají zaměstnavatelé na ***zaměstnance se středním vzděláním s výučním listem***. Vyplývá to už ze samotného charakteru pozic, které tito pracovníci nejčastěji zastávají (manuální a odborné dělnické profese). Očekávají od nich zejména schopnost **čtení a porozumění pracovním instrukcím** a **schopnost nést zodpovědnost**. Dále také **adaptabilitu a flexibilitu**, **ochotu učit se**, **schopnost týmové práce** a **řešit problém**.

Na ***zaměstnance se středním odborným vzděláním s maturitou*** jsou kladeny vyšší nároky. Souvisí to s charakterem pracovních pozic, které bývají obsazovány těmito pracovníky. Jde o pozice spojené s přísnějšími požadavky na větší samostatnost, zodpovědnost, schopnost se rozhodovat a řešit problém. Největší důraz je kladen na **schopnost nést odpovědnost** a **čtení a porozumění pracovním instrukcím.** Dále na **ochotu učit se** a **schopnost řešit problém**.

Obr. 7.1: Důležitost klíčových kompetencí podle zaměstnavatelů *(v % odpovědí)*

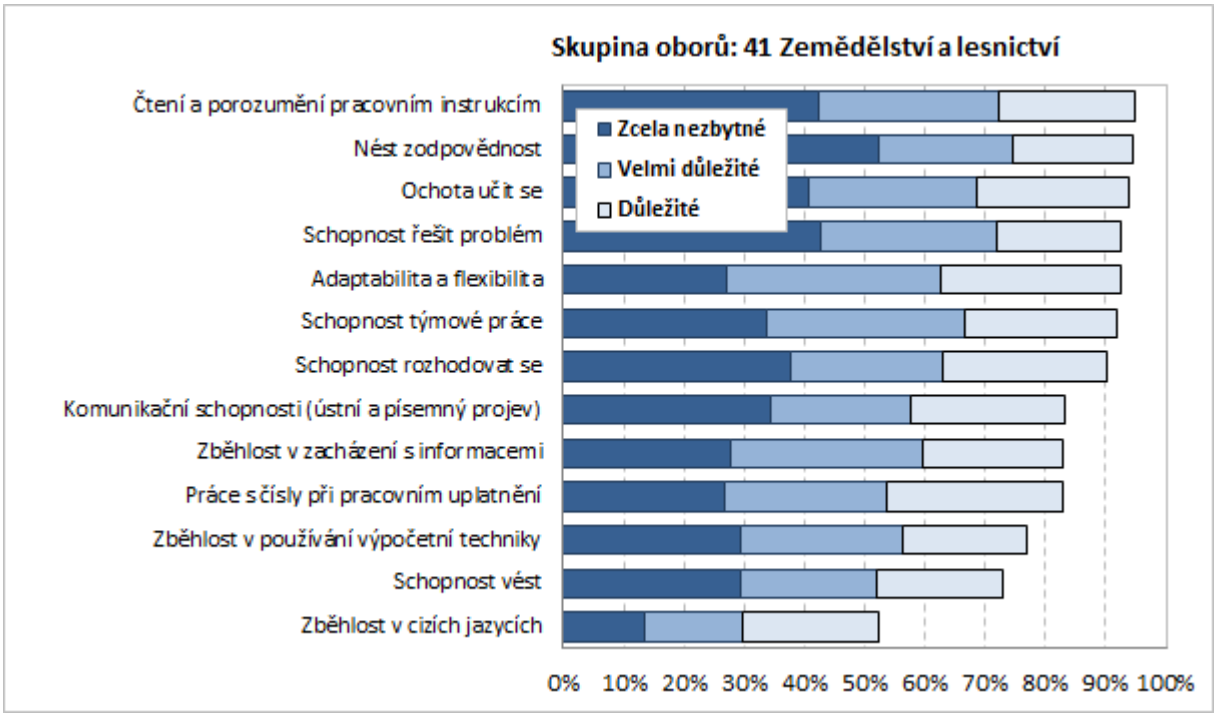

Pozn.: Řazeno podle průměru, tj. celkové důležitosti.

Nejvyšší úroveň vybavenosti klíčovými kompetencemi očekávají zaměstnavatelé od ***pracovníků s vysokoškolským vzděláním***. Všechny klíčové kompetence, kromě zběhlosti v cizích jazycích, hodnotí zaměstnavatelé v případě vysokoškoláků jako důležité minimálně v 90 % případů. Nejvíce jsou zdůrazňovány **schopnost nést zodpovědnost**, **schopnost řešit problém a komunikační dovednosti.** Dále také **schopnost rozhodovat se** a **schopnost vést**.

Informace o tom, jak zaměstnavatelé hodnotí důležitost vybraných klíčových kompetencí, naleznete na stránce Důležitost kompetencí pro zaměstnavatele v jednotlivých sektorech národního hospodářství[5] na www.infoabsolvent.cz, údaje jsou uvedeny na úrovni sektorů, v kterých zaměstnavatelé převážně působí.

► Klíčové kompetence, na jejichž rozvoj by se měly školy více zaměřit

Zaměstnavatelé měli možnost vyjádřit se také k tomu, na jaké klíčové kompetence by se podle nich měly školy více zaměřit. I když se předpokládá, že v odpovědích zaměstnavatelů se promítnou právě jejich vlastní zkušenosti, odpovědi se nemusejí vztahovat jenom k danému odvětví, v němž firmy působí. Otázka byla definována obecně a zaměstnavatelé měli možnost vyjádřit se ke všem úrovním vzdělání.

[5] *Dostupné na http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/DStranka.aspx?KodStranky=4.1.01*

Tab. 7.1: Klíčové kompetence, na jejichž rozvoj by se měly školy více zaměřit *(v % odpovědí)*

klíčové kompetence	vyučení	střední s maturitou	VOŠ	VŠ	celkem
Schopnost řešit problém	**38,8%**	**39,9%**	**29,2%**	**38,2%**	**36,5%**
Nést zodpovědnost	**39,3%**	**38,8%**	**25,8%**	**36,0%**	**35,0%**
Schopnost rozhodovat se	32,6%	32,6%	24,2%	**36,0%**	**31,4%**
Komunikační schopnosti (ústní a písemný projev)	29,2%	**34,3%**	**25,3%**	**35,4%**	**31,1%**
Ochota učit se	**39,3%**	**36,5%**	21,3%	26,4%	**30,9%**
Zběhlost v cizích jazycích	14,0%	32,6%	23,6%	34,3%	26,1%
Adaptabilita a flexibilita	28,7%	26,4%	23,0%	24,2%	25,6%
Schopnost týmové práce	25,3%	27,5%	23,0%	26,4%	25,6%
Zběhlost v používání výpočetní techniky	18,0%	30,3%	23,0%	24,2%	23,9%
Zběhlost v zacházení s informacemi	18,5%	32,0%	20,2%	24,2%	23,7%
Čtení a porozumění pracovním instrukcím	**34,8%**	24,7%	13,5%	15,7%	22,2%
Schopnost vést	8,4%	18,0%	21,9%	32,0%	20,1%
Práce s čísly při pracovním uplatnění	14,6%	19,1%	17,4%	16,9%	17,0%

Firmy působící v odvětví zemědělství doporučují při ***vzdělávání vyučených*** více zaměřit pozornost na rozvoj **schopnosti nést zodpovědnost, ochoty učit se** a rovněž i **schopnosti řešit problém**. Další výrazný podíl zaměstnavatelů požaduje zlepšení přípravy směřující k rozvoji **čtení a porozumění pracovním instrukcím** a **schopnosti rozhodovat se**.

Vyšší požadavky na rozvoj klíčových dovedností mají zaměstnavatelé u ***studentů maturitních oborů***, z čehož se dá usoudit, že právě u absolventů maturitních oborů spatřují větší nedostatky v oblasti klíčových dovedností. Deklarována je zejména potřeba zaměřit více pozornosti na rozvoj **schopnosti řešit problém**, **nést zodpovědnost** a rovněž i na **ochotu učit se**, **komunikační schopnosti**, **schopnost rozhodovat se** a **zběhlost v cizích jazycích**.

V případě vysokoškoláků figuruje na předních místech nutnost většího rozvoje **schopnosti řešit problém**, **rozhodovat se** a schopnosti **nést zodpovědnost**; značný důraz je kladen také na **komunikační schopnosti**, **zběhlost v cizích jazycích** a **schopnost vést**.

7.2 Charakteristiky přijímání absolventů do zaměstnání z pohledu zaměstnavatelů

► Kritéria ovlivňující přijetí pracovníka s praxí a absolventa

Zaměstnavatelé působící v oblasti zemědělství kladou při **přijímání absolventů** největší důraz na:

- ochotu se dále vzdělávat
- zájem o práci a chuť pracovat
- adaptabilitu
- vzdělání a odbornou kvalifikaci

V případě pracovníků s pracovními zkušenostmi rozhoduje především charakter předchozí praxe a odborná kvalifikace, flexibilita, reference a samostatnost. Na požadované vzdělání kladou firmy větší důraz v případě absolventů, u pracovníků s praxí je podle zaměstnavatelů již důležitější předchozí praxe než vzdělání.

*Tab. 7.2: **Kritéria pro přijetí zaměstnanců** (podíl firem s tímto požadavkem)*

Kritéria pro přijetí zaměstnanců (podíl firem s tímto požadavkem)			
u absolventů		**u pracovníků s praxí**	
Ochota dále se vzdělávat	20%	Předchozí praxe	25%
Zájem o práci, chuť pracovat	18%	Odborná kvalifikace	18%
Požadované vzdělání	12%	Flexibilita	11%
Adaptabilita	10%	Reference	9%
Odborná kvalifikace, orientace v oboru	8%	Samostatnost	9%
Schopnosti a dovednosti	7%	Řidičské oprávnění	8%
Flexibilita	7%	Zodpovědnost	8%
Zodpovědnost	6%	Zájem o práci, chuť pracovat	8%

► Proč zaměstnavatelé přijímají absolventy škol?

Většina firem působících v odvětví zemědělství se přijímání absolventů zpravidla nevyhýbá, v některých případech jsou absolventi dokonce preferováni (v 15 %).

Hlavním důvodem pro rozhodnutí firem přijmout absolventy je jejich **nezatíženost předchozími pracovními návyky** a **čerstvé teoretické znalosti a znalost nových technologií**. Zaměstnavatelé u absolventů oceňují také **ochotu se vzdělávat**, **dovednosti v práci s počítačem** a **flexibilitu**.

Méně častými argumenty pro přijetí absolventa jsou případné jazyková vybavenost a originalita. Mezi jinými důvody pro přijímání absolventů, doplněnými samotnými respondenty, figuruje nedostatek zkušených a kvalifikovaných pracovníků na trhu práce, zájem mladých lidí o práci, jejich ochota pracovat a vzdělání v oboru.

Obr. 7.2: Důvody přijímání absolventů škol z pohledu zaměstnavatelů

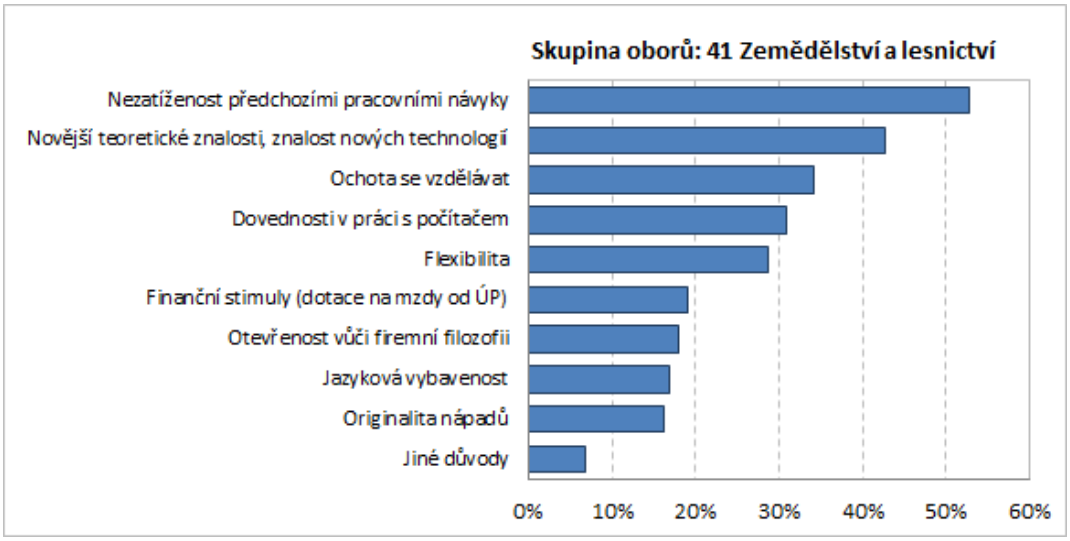

► Jaké jsou důvody nepřijímaní absolventů?

Ačkoli významná část firem je otevřená vůči přijímání absolventů, část zaměstnavatelů se přesto absolventům spíše vyhýbá (14 %).

Hlavními příčinami, proč zaměstnavatelé nepřijímají absolventy, jsou **nereálné představy absolventů o výši mzdy, pracovní době nebo pracovním zařazení,** následované **nedostatkem**

praxe a pracovních zkušeností absolventů. Důvodem k nepřijetí absolventa je i **nízká úroveň jejich pracovní morálky** a **delší doba, kterou absolventi potřebují na zapracování**.

Spíše okrajově se objevuje jako důvod také neschopnost přizpůsobit se firemní filozofii a jiné příčiny, mezi kterými zaměstnavatelé uváděli, že absolventi o jisté pracovní pozice nejeví zájem a nehlásí se na ně. Zaměstnavatelé také považují morálku absolventů za zhoršenou v porovnání s dřívějšími lety. V některých případech mají zaměstnavatelé problémy s nedostatkem personálu na zapracování absolventa nebo mají strach z toho, že absolventi po získání praxe odejdou.

Obr. 7.3: Důvody nepřijímání absolventů škol z pohledu zaměstnavatelů

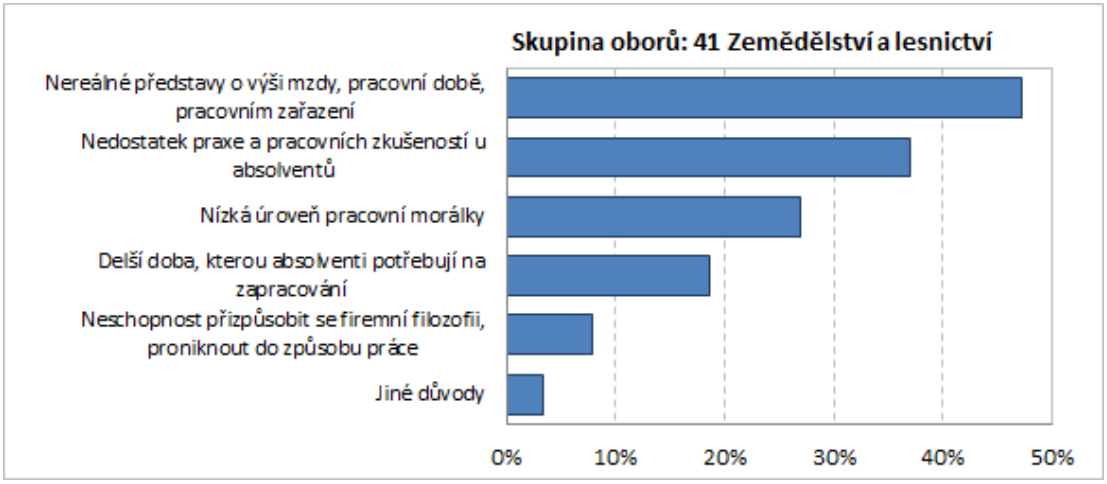

7.3 Poptávka po profesích či oborech vzdělání na trhu práce

nedostatkové profese či obory vzdělání	počet
Opravář zemědělských strojů	38
Traktorista	34
Ošetřovatel hospodářských zvířat	19
Řidič	15
Pracovník živočišné výroby	13
Zootechnik	10
Ošetřovatel zvířat	9
Zahradník	9
Agronom	8
Ošetřovatel skotu	8
Svářeč	7

Nedostatek pracovníků určitých profesí pociťovalo v roce 2009 celkově 68 % firem z odvětví.

Zemědělské firmy nejvíce postrádaly **opraváře zemědělských strojů a traktoristy**. Vedle nich zaměstnavatelé pociťují značný nedostatek **řidičů** zemědělských a sklizňových strojů. Další velkou skupinou jsou potom **ošetřovatelé, resp. chovatelé** zvířat, **zejména** pak **hospodářských zvířat** (nejčastěji skotu a prasat) a drůbeže.

Nedostatek pracovníků trápí zaměstnavatele zemědělské sféry nejčastěji, a to zejména v profesích vyžadujících **nižší stupeň odborného vzdělání (jde především o učební obory) se zaměřením primárně na zemědělské obory**. Výjimkou ale také nejsou dělnické profese a obory se zaměřením na strojírenství či elektrotechniku (strojař, svářeč, zámečník, obráběč kovů, mechanik, klempíř, elektrikář apod.). Mezi profese s vyšším stupněm odborného vzdělání, které zaměstnavatelé na trhu práce postrádají, patří zejména **zootechnici a agronomové**.

Firmy se také potýkají u některých profesí či oborů s **nedostatečnou kvalitou mladých pracovníků** ve věku do 35 let (33 % dotázaných firem). Celkově byli jako profesní skupiny, ve kterých respondenti spatřují problémy s kvalitou mladých pracovníků, nejčastěji zmiňováni **opraváři zemědělských strojů, traktoristé, řidiči zemědělských strojů a ošetřovatelé, resp. chovatelé zvířat**.

Zaměstnavatelé byli požádáni, aby se pokusili stanovit obory vzdělání, po kterých bude podle jejich názoru na trhu práce poptávka v dalších letech. Měli možnost vyjádřit se k více oborům, a to nejen z odvětví, ve kterých působí. Do jisté míry se zde projevuje přímá vazba mezi oborovým zaměřením firem a profesemi, po kterých bude v příštích letech poptávka.

perspektivní profese či obory vzdělání	počet
zemědělství	35
řemesla	33
dělníci v zemědělství	32
dělníci ve stavebnictví	28
stavebnictví	14
strojírenství	13
informační technologie	12
dělníci ve strojírenství	11
řidič	8
dělnické profese	7

V celkovém pohledu předpokládají v příštích letech zaměstnavatelé největší poptávku po pracovních **zemědělských oborů**, po **řemeslných profesích** či **stavebních a strojírenských oborů** (byly uváděny buď bez rozlišení úrovně vzdělání, nebo dělnické profese).

Stabilní zájem je o **IT obory** (od středoškolských pozic až po vysoce specializované), dále **řidiče**, **dělnické profese**, **ekonomické, elektrotechnické**, **zdravotnické a lékařské obory**.

Informace v této kapitole vycházejí z dotazníkového šetření mezi zaměstnavateli, které uskutečnil Národní ústav pro vzdělávání v rámci projektu VIP Kariéra (Vzdělávání – Informace – Poradenství) v roce 2009. Výsledky z tohoto šetření již byly zpracovány a vydány v publikaci:

BURDOVÁ, J. - PATEROVÁ, P.: *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol - šetření v zemědělské sféře.* Praha: NÚOV, 2009 (dostupné na: http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-40).

Všechny zpracované publikace s výsledky z dotazníkového šetření zaměstnavatelů jsou umístěny také na stránkách www.infoabsolvent.cz v sekci Absolventi a trh práce → v záložce **Publikace** → v podkapitole **Potřeby trhu práce, uplatnění absolventů škol na trhu práce**.

Další informace, souhrny i metodologii k tématu potřeb zaměstnavatelů jsou uvedeny také na www.infoabsolvent.cz v sekci **Absolventi a trh práce** → v záložce **Požadavky zaměstnavatelů** → v podkapitole **Kompetence důležité pro zaměstnání** a **Charakteristiky přijímání do zaměstnání**.

8. Trh práce a zaměstnanost v ČR a EU

Pro komplexní pohled na potřeby trhu práce je nutné se podívat i na dlouhodobější vývoj zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích či profesních skupinách. Ten totiž může napovědět, jak se může zaměstnanost v dílčím segmentu vyvíjet dál. Národní ústav pro vzdělávání má zpracovanou obsáhlou studii zaměřenou na analýzy změn trhu práce v ČR a EU a nastínění možného vývoje potřeb na trhu práce v ČR.

Výchozí publikace: LEPIČ, M., KOUCKÝ J.: *Kvalifikační potřeby trhu práce - Analýzy proměn trhu práce v ČR a EU, jejich trendy a faktory a projekce vývoje kvalifikačních potřeb pracovního trhu v ČR.* Praha: NÚV, 2012. 80 stran,
(dostupné na: http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-79).

Kromě této publikace byly vytvořeny také reporty za 24 hospodářských odvětví a za 60 profesních seskupení. Všechny tyto materiály lze nalézt na stránkách www.infoabsolvent.cz v sekci **Absolventi a trh práce** → v záložce **Zaměstnanost** → v podkapitole **Vývoj zaměstnanosti v ČR a EU**.

8.1 Zaměstnanost podle odvětví

Zemědělství a lesnictví prodělalo v 90. letech minulého století zásadní posuny ve vývoji, které měly přímý dopad na razantní snížení zaměstnanosti v tomto odvětví (před rokem 1990 však v českém zemědělství existovala přezaměstnanost). V rámci transformace zemědělství došlo ke změnám výrobního zaměření i vlastnických poměrů (vzhledem k restitucím). Snížil se podíl obhospodařované zemědělské půdy buď ve prospěch investiční výstavby v zázemí velkých měst, nebo došlo k proměně zemědělské půdy na louky, pastviny a lesy, obzvlášť v podhorských oblastech.

Přelomovým bodem pro české zemědělství byl také vstup České republiky do Evropské unie a přijetí Společné zemědělské politiky EU, čímž se začlenilo do systému, který je charakterizován výraznou dotační politikou, regulací agrárního trhu a tarifní i netarifní ochranou společného trhu EU. Zemědělství dnes již neslouží pouze k výrobě potravin, ale přebírá na sebe i důležité společenské a ekologické funkce.

Obr. 8.1: Podíl zaměstnaných v daném odvětví v zemích EU

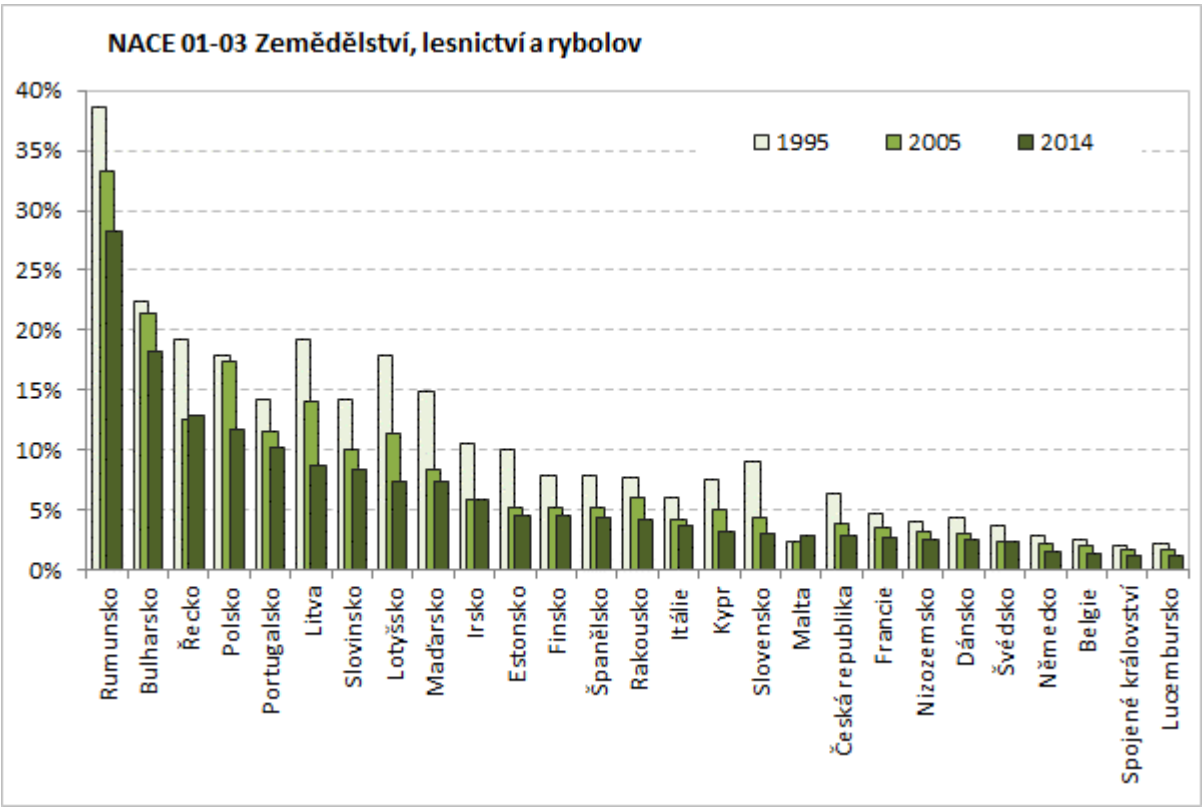

Od roku 1995, kdy v odvětví **Zemědělství, lesnictví a rybolov** v České republice pracovalo více než 300 tisíc pracovníků, se jejich počet snížil do roku 2014 na 137 tisíc, tedy na méně než polovinu. Podíl odvětví na celkové zaměstnanosti poklesl oproti roku 1995 z 6,4 % na **2,7 %.**

V porovnání s ostatními zeměmi EU je podíl odvětví Zemědělství, lesnictví a rybolov na celkové zaměstnanosti v České republice **podprůměrný**, neboť **v průměru EU** činí stejný údaj jen něco málo přes **5,4 %** z celkové zaměstnanosti. Podobné podíly zaměstnanosti jako u nás (mezi 2,5 –

3,0 % zaměstnaných v zemědělském odvětví) má kromě České republiky také Nizozemsko, Slovensko, Malta, Francie a Slovenko. Porovnání podílů tohoto odvětví na celkové zaměstnanosti v jednotlivých zemích EU je zřejmé z grafu.

Nejvíce zastoupeny jsou v České republice v tomto odvětví tyto profese: Obsluha zemědělských, lesních, zemních, zdvihacích a podobných pojízdných zařízení, Chovatelé zvířat pro trh a pracovníci v příbuzných oborech, Obsluha pojízdných zařízení, Kvalifikovaní pracovníci v lesnictví a příbuzných oblastech, Technici v biologických oborech a příbuzných oblastech a Zahradníci a pěstitelé.

Zemědělství patří v české ekonomice spíše k odvětvím s **vyšším věkovým průměrem** a dlouhodobě trpí úbytkem zájmu ze strany mladých lidí. I v zemědělství se však nedostává určitých typů profesí a v příštích letech lze očekávat v odvětví změnu kvalifikační struktury. Nové trendy totiž podpoří poptávku po pracovnících s vyšší či širší kvalifikací.

► Vývoj do roku 2020

V příštích letech lze očekávat další pokles počtu zaměstnaných v tomto odvětví v ČR. V roce 2020 by podle prognóz mělo být zaměstnáno v odvětví Zemědělství, lesnictví a rybolov *přibližně o* **10 %** méně. Neznamená to však, že během příštích let nebude v tomto odvětví potřeba obsadit nově žádná pracovní místa. Odvětví totiž do roku 2020 **z důvodu odchodu do důchodu opustí své pracovní místo téměř 66 tisíc osob**. Z nich bude mít přibližně polovina střední vzdělání s výučním listem a čtvrtina odborné vzdělání s maturitou, zbývající část pak rovnoměrně představují zaměstnanci se základním vzděláním, a naopak s nejvyšším, vysokoškolským vzděláním. Do roku 2020 bude tedy v České republice v odvětví Zemědělství, lesnictví a rybolov **potřeba nově obsadit až zhruba 47 tisíc pracovních míst**. Skutečný počet uvolněných míst však bude v reálu nižší, ať už vlivem zvýšení věku odchodu do důchodu, vyšší zaměstnanosti důchodců či zánikem míst v důsledku technologického pokroku.

V příštích 10 letech se v ČR v tomto odvětví očekává také **rychlejší tempo zvyšování kvalifikačních požadavků** pracovních míst, než je tomu doposud. To znamená, že zatímco v profesích s nižší kvalifikací se očekává spíše snížení počtu zaměstnaných (např. chovatelé zvířat, obsluha zemědělských strojů a podobných zařízení, zahradníci a pěstitelé, dělníci v lesnictví atd.), tak ve skupinách povolání charakteristických vyšší kvalifikační náročností se počet zaměstnaných do roku 2020 pravděpodobně zvýší (např. odborníci a inženýři v biologických oborech, odborní administrativní pracovníci, techničtí a laboratorní pracovníci v oblasti biologie, zemědělství a v příbuzných oborech).

8.2 Zaměstnanost podle profesních skupin

Téměř 44 % pracovníků v odvětví Zemědělství, lesnictví a rybolov tvoří profesní skupina „**Kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví“**, kterou tvoří různí chovatelé, pěstitelé, rybáři, myslivci, různí kvalifikovaní dělníci zabývající se chovem, lesnictvím atd. Pro tuto skupinu povolání je připravována většina absolventů zemědělských oborů na úrovni středních škol.

V roce 2014 bylo v ČR zaměstnáno téměř 60 tisíc osob v profesní skupině „**Kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví“**, což je o 15 tisíc méně než v roce 2010. Podíl této profesní skupiny na celkové zaměstnanosti v ČR se za uvedené období snížil z 1,5 % na hodnotu **1,2 %**. Průměrný roční pokles počtu zaměstnaných byl v letech 2000-2014 v ČR v této skupině povolání zhruba 3,2 %. V celé EU 27 tvořily v roce 2014 osoby s touto profesní skupinou 4,1 % ze všech zaměstnaných. Česká republika tak **mezi zeměmi EU** vykazuje **3. nejnižší zastoupení** těchto

pracovníků. Kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví jsou silně koncentrováni pouze do odvětví Zemědělství, lesnictví a rybolov (v tomto odvětví jich pracuje téměř 85 %).

Obr. 8.2: Podíl zaměstnaných v daném profesním seskupení v zemích EU

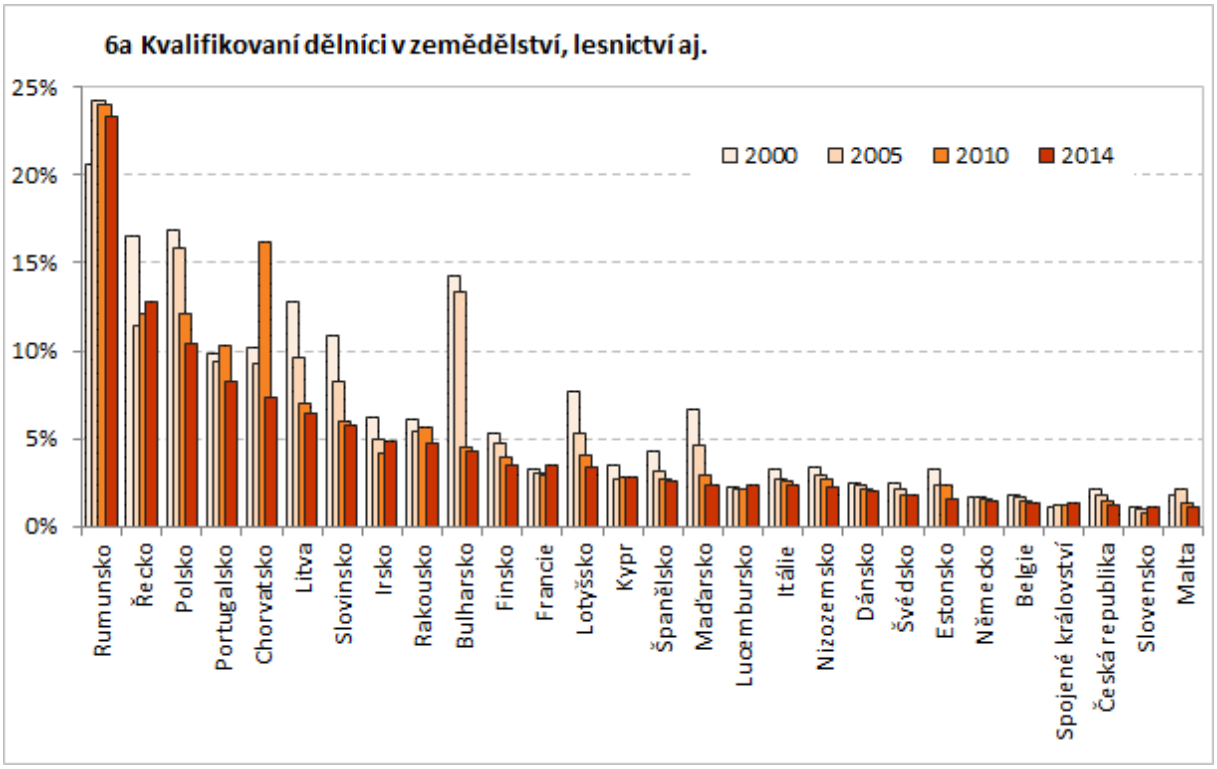

► Vývoj do roku 2025

Změny ve struktuře odvětví, které nastanou v ekonomice ČR do roku 2025 společně s vnitřní změnou profesních struktur uvnitř jednotlivých odvětví, způsobí, že se ve skupině povolání Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství do roku 2025 očekává snížení počtu pracovních míst. Jejich počet by měl mezi roky 2014-2025 klesnout zhruba o 9 tisíc, tedy přibližně o 15 %. Neznamená to však, že v této skupině povolání nebude do roku 2025 třeba obsadit nově žádná pracovní místa. Do roku 2025 by totiž z osob z této skupiny povolání mělo svá pracovní místa opustit (především kvůli odchodu do důchodu) zhruba 14 tisíc osob. Skutečný počet uvolněných míst však bude reálně nižší, ať už vlivem zvýšení věku odchodu do důchodu, vyšší zaměstnanosti důchodců či zrušením pracovních míst vlivem technologickému pokroku. Celkově lze tedy očekávat, že do roku 2025 bude ve skupině povolání Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství potřeba nově obsadit zhruba 5 tisíc pracovních míst.

Pro podrobnější údaje o vývoji struktury zaměstnanosti v jednotlivých profesních seskupeních se podívejte na následující stránku, kde si můžete vybrat profesní skupinu, která Vás zajímá (http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/4-4-03).

Pro podrobnější údaje o vývoji struktury zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích se podívejte na stránku http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/4-4-02, kde si můžete vybrat odvětví, které Vás zajímá.

9. Charakteristiky pracovníků vybraných skupin povolání

Na wwww.infoabsolvent.cz jsou k dispozici i tzv. „Karty povolání“, které byly vytvořeny v rámci zajišťování udržitelnosti projektu KONCEPT. Jedná se o jednoduché dokumenty obsahující podrobné údaje v číselné i grafické podobě o vybraných seskupeních povolání - profily povolání. Celkem bylo připraveno 108 karet, z toho do Zemědělství a lesnictví lze zahrnout 5 z nich.

Každá „Karta povolání“ obsahuje název skupiny povolání, kód v klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO, detailní vymezení skupiny povolání, charakteristiky v 11 hlavních blocích a závěrečně shrnující slovní hodnocení. Indikátory použité v blocích 1-6 (první stránka) popisují charakteristiky osob, které na pracovním místě skutečně jsou. Indikátory z bloků 7-11 (druhá stránka) popisují požadavky pracovního místa na vhodné uchazeče.

1. Informace o vývoji zaměstnanosti ve skupině povolání
2. Klíčová odvětví pro tuto skupinu povolání
3. Vzdělanostní profil skupiny povolání
4. Genderové a věkové charakteristiky skupiny povolání
5. Regionální rozložení zaměstnaných ze skupiny povolání
6. Mzdová atraktivita
7. Pracovní charakteristiky skupiny povolání
8. Kvalifikační náročnost pracovních míst
9. Pracovní orientace - obsah a styl práce
10. Pracovní hodnoty - náplň a význam práce
11. Požadované obecné dovednosti a kompetence profese.

Do odvětví Zemědělství a lesnictví lze zahrnout především 5 profilů povolání:

Technici v oblasti zemědělství, rybářství a vodohospodářství (kromě úpravy a rozvodu vody)

Zahradníci a pěstitelé v zahradnických školkách

Chovatelé hospodářských zvířat (kromě drůbeže)

Kvalifikovaní pracovníci v lesnictví a příbuzných oblastech

Řidiči a obsluha zemědělských a lesnických strojů

Z hlediska počtu zaměstnaných se středním vzděláním s výučním listem je největší z nich povolání „Řidiči a obsluha zemědělských a lesnických strojů“ a z hlediska počtu zaměstnaných se středním s maturitním vzděláním je to povolání „Technici v oblasti zemědělství, rybářství a vodohospodářství“. Tyto karty povolání jsou uvedeny jako příklad:

Charakteristika zaměstnaných osob

Název skupiny povolání	ŘIDIČI A OBSLUHA ZEMĚDĚLSKÝCH A LESNICKÝCH STROJŮ
Kód v klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO	8341

Informace o vývoji zaměstnanosti ve skupině povolání	
Počet zaměstnaných (2015)	26 100
Podíl skupiny povolání na trhu práce ČR (2015)	Nadprůměrný*
Změna počtu zaměstnaných 2011-2015	Stagnace
Průměrný počet volných pracovních míst evidovaných na úřadech práce (2015)	183
Průměrný počet uchazečů o zaměstnání evidovaných na úřadech práce (2015)	746
Míra nezaměstnanosti (2015)	Průměrná
Prognóza změny počtu pracovních míst do roku 2025	Mírný pokles
Nahrazovací poptávka do roku 2025	Vysoká
Celkový počet pracovních míst, která bude třeba do roku 2025 nově obsadit	5 400

Detailní vymezení skupiny povolání:
Jedná se o traktoristy, obsluhu kombajnu, obsluhu zařízení na kácení stromů, harvestoru a dalších zařízení na těžbu a přepravu dřeva. Tyto osoby řídí, ošetřují, obsluhují a kontrolují jeden nebo více typů zvláštních účelových motorizovaných strojů, pojízdných strojů nebo zařízení používaných v zemědělství, zahradnických a lesnických činnostech. Také připravují a umísťují zařízení k provozu a seřizují rychlost, maxima výšky a délky nástrojů.

Klíčová odvětví pro tuto skupinu povolání

	podíl
Zemědělství, lesnictví a rybolov (NACE 01–03)	96,4%
Ostatní odvětví	*3,6%*
Odvětvová koncentrace	Nadprůměrná

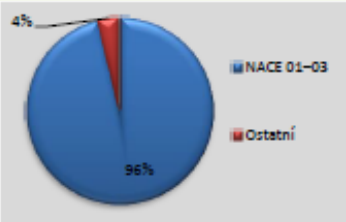

Vzdělanostní profil skupiny povolání

stupeň vzdělání	*podíl*
SŠ bez MZ	81%
SŠ s MZ	12%
ZŠ a bez	6%
Magisterské	2%
VOŠ a konzervatoř	0%
Bakalářské	0%
Doktorandské	0%

stupeň vzdělání a	*obor vzdělání*	*podíl*
SŠ bez MZ	Motorová vozidla, lodě a letadla (ISCED 525)	48%
SŠ bez MZ	Rostlinná a živočišná výroba a rybářství (ISCED 621+624)	10%
SŠ bez MZ	Strojírenství, kovovýroba a metalurgie (ISCED 521)	9%
SŠ bez MZ	Stavebnictví a inženýrské stavitelství (ISCED 582)	7%
SŠ s MZ	Rostlinná a živočišná výroba a rybářství (ISCED 621+624)	6%
ZŠ a bez	Obecné vzdělání (ISCED 0)	6%
SŠ bez MZ	Výroba a zpracování materiálů - dřevo, papír, plasty, sklo (ISCED 543)	3%

Genderové a věkové charakteristiky skupiny povolání

Podíl žen	0%
Průměrný věk zaměstnaných (v letech)	45,3
Průměrný věk osob z této skupiny povolání vůči všem zaměstnaným v ČR	107%
% mladých pracovníků (mladších 35 let)	24%
% starých pracovníků (55 let a starší)	30%
Demografický potenciál (index podílu mladých pracovníků)	Podprůměrný
Demografické riziko (index podílu starších pracovníků)	Velmi vysoké
Podíl absolventů (absolvovali v posledních 5 letech)	6%
Atraktivita povolání pro absolventy	Podprůměrná

Regionální rozložení zaměstnaných z této skupiny povolání

kraj	Skupina povolání	Všichni zaměstnaní
Vysočina	15%	5%
Jihočeský	13%	6%
Středočeský	11%	11%
Olomoucký	9%	6%
Moravskoslezský	8%	11%
Pardubický	8%	5%
Královéhradecký	7%	5%

kraj	Skupina povolání	Všichni zaměstnaní
Plzeňský	7%	5%
Jihomoravský	7%	11%
Ústecký	6%	7%
Zlínský	4%	5%
Liberecký	3%	4%
Karlovarský	2%	3%
Praha	0%	16%

Mzdová atraktivita

Medián mzdy (2015)	21 457 Kč
Podíl vůči mediánu průměrné mzdy v ČR	81%
Dynamika mzdy v porovnání s růstem mzdy v celé ČR (2011-2015)	Roste mírně pomaleji

** porovnání velikosti skupiny a dalších ukazatelů v Kartě povolání je pro danou skupinu provedeno vůči ostatním skupinám povolání definovaných na 4. úrovni klasifikace ISCO.*

Zpracoval: Středisko vzdělávací politiky PedF UK

Kvalifikační požadavky pracovních míst

Název skupiny povolání	ŘIDIČI A OBSLUHA ZEMĚDĚLSKÝCH A LESNICKÝCH STROJŮ
Kód v klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO	8341

Pracovní charakteristiky skupiny povolání (PIAAC)

		Skupina povolání je
Nezávislost	4,30	podprůměrná
Ovlivňování ostatních	3,95	podprůměrná
Plánování	4,17	podprůměrná
Schopnost dalšího učení	3,42	velmi podprůměrná
Využití numerických dovedností	3,32	velmi podprůměrná
Využití čtenářských dovedností	2,84	velmi podprůměrná
Využití písemných dovedností	2,70	velmi podprůměrná
Používání informačních technologií	2,50	velmi podprůměrná
Čtenářské dovednosti	252	v 2. decilu
Numerické dovednosti	249	v 2. decilu
Schopnost řešit problémy	206	v 1. decilu
Doba vzdělávání (v letech)	10,08	velmi podprůměrná

Kvalifikační náročnost pracovních míst (PIAAC, O*NET)

Pracovní orientace - obsah a styl práce (O*NET)

Realističnost - manuálně technické činnosti, práce se stroji a zařízeními	100%
Konvenčnost - systematická a přesná práce s fakty, čísly a daty s důrazem na detaily a přesnost	31%
Investigativnost - intelektuální a analytická složka, řešení problémů a jejich vyhodnocování	28%
Podnikavost - řízení a ovlivňování lidí, obchodní a ekonomické činnosti	11%
Kreativita - umělecké nebo kreativní činnosti	0%
Sociálnost - informační nebo poradenská činnost a pomoc lidem	0%

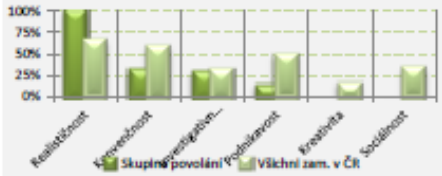

Pracovní hodnoty - náplň a význam práce (O*NET)

Podpora - podporující řízení, které stojí za zaměstnanci	69%
Nezávislost - umožňují zaměstnancům pracovat nezávisle „na vlastní pěst" a činit vlastní rozhodnutí	39%
Vztahy - umožňují zaměstnancům poskytovat služby druhým a spolupráci v přátelském prostředí	28%
Pracovní podmínky - dobré pracovní podmínky a jistotu zaměstnání	26%
Úspěch - výsledkově orientované a umožňují používat pracovníkům své nejsilnější schopnosti	25%
Uznání - nabízí kariérní postup, potenciál pro vedení a prestiž	14%

Požadované obecné dovednosti a kompetence (NSP)

Měkké kompetence - jsou souborem požadavků potřebných pro kvalitní výkon jednotky práce, nezávislých na konkrétní odbornosti, ale na komplexních schopnostech člověka. Mají průřezový charakter a jsou napříč obory přenositelné a uplatnitelné.

Obecné dovednosti - jsou souborem obecných požadavků potřebných pro výkon práce, které zcela výhradně nesouvisí s určitým povoláním. Mají průřezový charakter a jsou napříč obory přenositelné a uplatnitelné.

Slovní hodnocení

Skupina povolání *Řidiči a obsluha zemědělských a lesnických strojů* patří mezi nadprůměrně početné skupiny povolání. V posledních letech se jejich počet mezi zaměstnanými příliš nezměnil. Lze však předpokládat, že poptávka po této skupině povolání bude v následujících letech mírně klesat. V roce 2015 připadal na jedno evidované volné pracovní místo v této skupině povolání zhruba 4 uchazeči. Pracovníci v této skupině povolání patří věkem mezi ty starší, proto je v příštích letech očekávaná vysoká nahrazovací poptávka. V této skupině povolání jsou zaměstnáni téměř jen muži. Nejčastější kvalifikací osob v této skupině povolání je středoškolské nematuritní vzdělání s oborem *motorová vozidla, lodě a letadla*. Na pracovní místa v této skupině povolání se hodí především lidé s pracovní orientací na manuálně technické činnosti a práci se stroji a zařízeními. Od osob z této skupiny povolání je očekávána především výkonnost, samostatnost a schopnost řešení problémů. Předpokládána je rovněž způsobilost k řízení automobilů.

Charakteristika zaměstnaných osob

Název skupiny povolání	TECHNICI V OBLASTI ZEMĚDĚLSTVÍ, RYBÁŘSTVÍ A VODOHOSPODÁŘSTVÍ
Kód v klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO	3142

Informace o vývoji zaměstnanosti ve skupině povolání

Počet zaměstnaných (2015)	12 900
Podíl skupiny povolání na trhu práce ČR (2015)	Podprůměrný*
Změna počtu zaměstnaných 2011-2015	Stagnace
Průměrný počet volných pracovních míst evidovaných na úřadech práce (2015)	50
Průměrný počet uchazečů o zaměstnání evidovaných na úřadech práce (2015)	569
Míra nezaměstnanosti (2015)	Podrpůměrná
Prognóza změny počtu pracovních míst do roku 2025	Mírný nárůst
Nahrazovací poptávka do roku 2025	Průměrná
Celkový počet pracovních míst, která bude třeba do roku 2025 nově obsadit	5 500

Detailní vymezení skupiny povolání:
Jedná se o mlékárenského technika, technika pro výzkum zdraví dojnic a produkci mléka, chovu drůbeže, technika v zahradnictví nebo v rostlinné výrobě. Tyto osoby provádějí testy a experimenty a poskytují technickou a odbornou podporu vědeckým, kvalifikovaným a řídícím pracovníkům v oblasti zemědělství. Vedou nebo dohlíží nad provozními programy, jako jsou chov ryb v lihních, pěstování rostlin ve sklenících či chov hospodářských zvířat. Organizují údržbu a opravy zařízení pro výzkum.

Klíčová odvětví pro tuto skupinu povolání

	podíl
Zemědělství, lesnictví a rybolov (NACE 01–03)	63,1%
Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody (NACE 35–39)	13,3%
Veřejná správa a obrana (NACE 84)	11,6%
Ostatní odvětví	*12,0%*
Odvětvová koncentrace	Podprůměrná

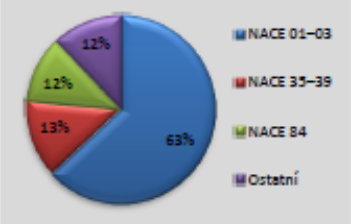

Vzdělanostní profil skupiny povolání

stupeň vzdělání	*podíl*
SŠ s MZ	60%
Magisterské	24%
SŠ bez MZ	10%
ZŠ a bez	4%
Bakalářské	1%
VOŠ a konzervatoř	1%
Doktorandské	0%

stupeň vzdělání a	*obor vzdělání*	*podíl*
SŠ s MZ	Rostlinná a živočišná výroba a rybářství (ISCED 621+624)	36%
Magisterské	Rostlinná a živočišná výroba a rybářství (ISCED 621+624)	12%
SŠ s MZ	Strojírenství, kovovýroba a metalurgie (ISCED 521)	6%
ZŠ a bez	Obecné vzdělání (ISCED 0)	4%
SŠ s MZ	Elektrotechnika a energetika (ISCED 522)	3%
SŠ s MZ	Management a správa (ISCED 345)	3%
SŠ s MZ	Zahradnictví (ISCED 622)	3%

Genderové a věkové charakteristiky skupiny povolání

Podíl žen	26%
Průměrný věk zaměstnaných (v letech)	45,0
Průměrný věk osob z této skupiny povolání vůči všem zaměstnaným v ČR	106%
% mladých pracovníků (mladších 35 let)	23%
% starých pracovníků (55 let a starší)	26%
Demografický potenciál (index podílu mladých pracovníků)	Podprůměrný
Demografické riziko (index podílu starších pracovníků)	Vysoké
Podíl absolventů (absolvovali v posledních 5 letech)	6%
Atraktivita povolání pro absolventy	Podprůměrná

Regionální rozložení zaměstnaných z této skupiny povolání

kraj	Skupina povolání	Všichni zaměstnaní
Středočeský	13%	11%
Ústecký	12%	7%
Jihočeský	11%	6%
Královéhradecký	10%	5%
Vysočina	10%	5%
Jihomoravský	8%	11%
Olomoucký	8%	6%

kraj	Skupina povolání	Všichni zaměstnaní
Plzeňský	7%	5%
Pardubický	6%	5%
Moravskoslezský	5%	11%
Praha	4%	16%
Zlínský	3%	5%
Karlovarský	2%	3%
Liberecký	1%	4%

Mzdová atraktivita

Medián mzdy (2015)	29 534 Kč
Podíl vůči mediánu průměrné mzdy v ČR	112%
Dynamika mzdy v porovnání s růstem mzdy v celé ČR (2011-2015)	Roste mírně rychleji

** porovnání velikosti skupiny a dalších ukazatelů v Kartě povolání je pro danou skupinu provedeno vůči ostatním skupinám povolání definovaných na 4. úrovni klasifikace ISCO.*

Zpracoval: Středisko vzdělávací politiky PedF UK

Kvalifikační požadavky pracovních míst

Název skupiny povolání	TECHNICI V OBLASTI ZEMĚDĚLSTVÍ, RYBÁŘSTVÍ A VODOHOSPODÁŘSTVÍ
Kód v klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO	3142

Pracovní charakteristiky skupiny povolání (PIAAC)

		Skupina povolání je
Plánování	5,42	nadprůměrná
Využití čtenářských dovedností	5,06	nadprůměrná
Využití numerických dovedností	4,76	průměrná
Ovlivňování ostatních	4,45	průměrná
Schopnost dalšího učení	4,38	průměrná
Nezávislost	4,58	průměrná
Používání informačních technologií	4,46	průměrná
Využití písemných dovedností	4,03	podprůměrná
Čtenářské dovednosti	285	v 6. decilu
Numerické dovednosti	287	v 6. decilu
Schopnost řešit problémy	269	v 3. decilu
Doba vzdělávání (v letech)	13,23	průměrná

Kvalifikační náročnost pracovních míst (PIAAC, O*NET)

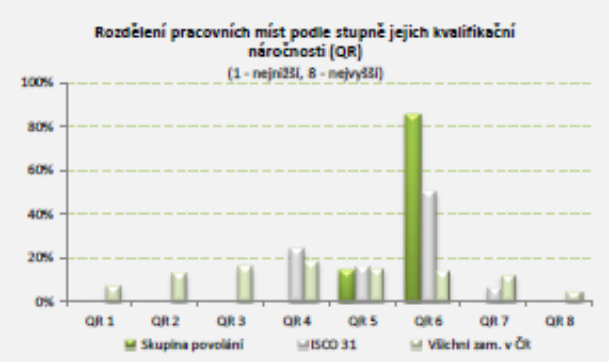

Pracovní orientace - obsah a styl práce (O*NET)

Realističnost - manuálně technické činnosti, práce se stroji a zařízeními	83%
Investigativnost - intelektuální a analytická složka, řešení problémů a jejich vyhodnocování	67%
Konvenčnost - systematická a přesná práce s fakty, čísly a daty s důrazem na detaily a přesnost	61%
Podnikavost - řízení a ovlivňování lidí, obchodní a ekonomické činnosti	17%
Kreativita - umělecké nebo kreativní činnosti	6%
Sociálnost - informační nebo poradenská činnost a pomoc lidem	3%

Pracovní hodnoty - náplň a význam práce (O*NET)

Podpora - podporující řízení, které stojí za zaměstnanci	72%
Vztahy - umožňují zaměstnancům poskytovat služby druhým a spolupráci v přátelském prostředí	64%
Nezávislost - umožňují zaměstnancům pracovat nezávisle „na vlastní pěst" a činit vlastní rozhodnutí	44%
Úspěch - výsledkově orientované a umožňují používat pracovníkům své nejsilnější schopnosti	42%
Pracovní podmínky - dobré pracovní podmínky a jistotu zaměstnání	39%
Uznání - nabízí kariérní postup, potenciál pro vedení a prestiž	33%

Požadované obecné dovednosti a kompetence (NSP)

Měkké kompetence - jsou souborem požadavků potřebných pro kvalitní výkon jednotky práce, nezávislých na konkrétní odbornosti, ale na komplexních schopnostech člověka. Mají průřezový charakter a jsou napříč obory přenositelné a uplatnitelné.

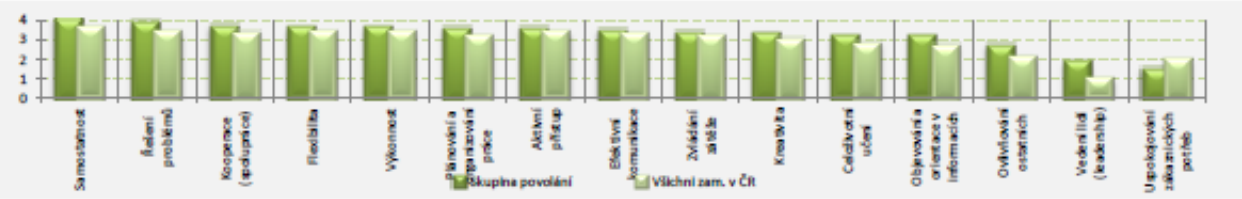

Obecné dovednosti - jsou souborem obecných požadavků potřebných pro výkon práce, které zcela výhradně nesouvisí s určitým povoláním. Mají průřezový charakter a jsou napříč obory přenositelné a uplatnitelné.

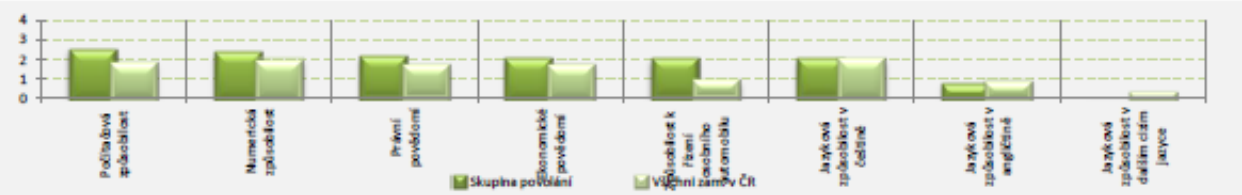

Slovní hodnocení

Skupina povolání *Technici v oblasti zemědělství, rybářství a vodohospodářství (kromě úpravy a rozvodu vody)* patří mezi podprůměrně početné skupiny povolání. V posledních letech se jejich počet mezi zaměstnanými příliš nezměnil. Lze předpokládat, že poptávka po této skupině povolání bude v následujících letech mírně růst. V roce 2015 připadalo na jedno evidované volné pracovní místo v této skupině povolání více než 11 uchazečů. Pracovníci v této skupině povolání patří věkem mezi ty starší, v příštích letech je očekávaná průměrně velká nahrazovací poptávka. Ženy obsazují v této skupině zhruba čtvrtinu pracovních míst. Nejčastější kvalifikací osob v této skupině povolání je středoškolské maturitní vzdělání s oborem *rostlinná a živočišná výroba a rybářství*. Na pracovní místa v této skupině povolání se hodí především lidé s pracovní orientací na práci se stroji a zařízeními a se zaměřením na řešení problémů. Od osob z této skupiny povolání je očekávána nadprůměrná schopnost plánování, samostatnosti a řešení problémů.

Všechny Karty povolání (včetně metodiky s vysvětlením použitých indikátorů) jsou uvedeny na www.infoabsolvent.cz v sekci **Absolventi a trh práce** → v záložce **Zaměstnanost** → v podkapitole **Charakteristiky pracovníků vybraných skupin povolání**.

10. Závěr

Hlavním cílem této publikace bylo přinést komplexní zpětný pohled na problematiku **přípravy absolventů převážně středních škol a jejich přechodu na trh práce** – zaměřenou konkrétně na absolventy a trh práce **související se zemědělským odvětvím**. Materiál je určen pracovníkům zabývajícím se koncepcí a směřováním odborného vzdělávání, ať už na úrovni celostátní (MŠMT, sektorové rady a oborové skupiny), či regionální (krajské úřady, školy), stejně jako zástupcům zaměstnavatelů a jejich sdružení z odvětví zemědělství, kteří se na koncepčním rozhodování podílí spolu s představiteli resortu školství.

Odvětví **zemědělství** je spojeno s uskutečněním velkých hospodářských změn jak v 90. letech 20. století, v jejichž rámci docházelo k zásadním výrobním i vlastnickým strukturálním změnám, tak po vstupu České republiky do Evropské unie, kdy se české zemědělství začlenilo do silně regulační a dotační zemědělské politiky EU. V tomto dlouhém transformačním období se zemědělství mimo jiné postupně vypořádávalo s nadbytkem zaměstnanců, což se však projevilo v odlivu zájmu o zemědělství ze strany mladých lidí. Proto je také dnes odvětvím s vyšším věkovým průměrem.

Počet absolventů zemědělských oborů na úrovni středních škol dlouhodobě pomalu klesá, v posledních letech ale velice mírně. Vzhledem k vysokému úbytku absolventů jako celku tak dochází k mírnému zvyšování podílu absolventů zemědělských oborů, který v posledních 6 letech osciluje na úrovni 4 %. To znamená, že zhruba každý čtvrtý absolvent střední školy (bez započítání nástavbového studia) má zemědělské zaměření.

Počet žáků vstupujících do zemědělských oborů klesá jen velice mírně. V případě zemědělských oborů s výučním listem počet nově přijímaných posledních pět až šest let spíše stagnuje, nicméně jejich podíl v rámci kategorie se zvyšuje. To znamená, že i v době, kdy klesá počet žáků celkově, se daří přijímat do zemědělských oborů s výučním listem nové žáky ve stejném nebo i vyšším zastoupení než v předchozích letech. U maturitních zemědělských oborů dochází od roku 2013 ke slabému poklesu počtu i podílu nově přijatých.

V roce 2016 byla největší část nově přijatých žáků ve skupině oborů **41 Zemědělství a lesnictví** přijatá do **oborů s výučním listem (66 %),** dalších **32 %** do odborných maturitních oborů **(kateg. M)** a pouhé **1 %** do maturitních oborů s odborným výcvikem (**kateg. L/0**). **Nejvyšší podíl nově přijatých žáků do zemědělských oborů** středních škol (bez nástaveb) je patrný **v krajích Jihočeském** (8,8 %) a **Pardubickém** (8,7 %), naopak relativně **nejméně žáků** je do těchto oborů přijímáno v **Hl. m. Praha** (1,7 %).

Někteří absolventi nepřecházejí vzápětí na trh práce, ale pokračují ve studiu na vyšších odborných nebo častěji na vysokých školách. **Z absolventů zemědělských maturitních oborů kategorie M jich je přijato do terciárního vzdělávání 58 %**. Rovnou na trh práce - tedy po ukončení maturitního studia - přechází 42 % absolventů zemědělských oborů kategorie M. V terciárním vzdělávání valná většina z nich pokračuje ve studiu programů skupiny Zemědělství a lesnictví, někteří však i ve skupině Speciální a interdisciplinární obory, v ekologických a pedagogických oborech. Z těch, kteří na VŠ nastoupili, však v prvních dvou letech předčasně ukončilo studium

32,4 % absolventů oborů kat. M. Obecně lze konstatovat, že se zvýšeným počtem studentů VŠ vzrostl také podíl těch, kteří VŠ studium ukončí předčasně. Navíc absolventi zemědělských oborů středních škol předčasně ukončují studium na VŠ častěji než absolventi obecně.

A jak je to s nezaměstnaností absolventů zemědělských oborů? **Absolventi zemědělských oborů vykazují dlouhodobě v kategoriích vzdělání s výučním listem a v maturitních oborech kategorie L0 nezaměstnanost nižší, než je průměr všech absolventů v jednotlivých kategoriích**. U maturitních oborů kategorie M, nástavbových L5 a oborů vyšších odborných škol je míra nezaměstnanosti absolventů zpravidla nad průměrem. Vývoj míry nezaměstnanosti absolventů zemědělských oborů kopíruje trendy a časový vývoj nezaměstnanosti absolventů škol obecně. U absolventů zemědělských oborů s výučním listem kategorie H se nezaměstnanost do roku 2017 snížila na 5,9 %. U méně náročných učebních oborů kategorie E míra nezaměstnanosti absolventů klesla na 12,3 %. I v době špatné ekonomické situace měli absolventi elektrotechnických oborů z maturitních kategorií L0 nízkou míru nezaměstnanosti, v roce 2017 dokonce nulovou. Absolventi zemědělských oborů kategorie M mají naopak většinou míru nezaměstnanosti vyšší, než je průměr za všechny skupiny oborů kategorie M. V roce 2017 však činila jen 5,8 %, což převyšuje průměr jen mírně. Mezi obory s velmi nízkou mírou nezaměstnanosti patří učební obor Opravář zemědělských strojů nebo maturitní obory Mechanizace a služby, Lesnictví a Agropodnikání. Vyšší míru nezaměstnanosti mezi zemědělskými obory vykazují např. učební obory Zahradnické práce a Zahradník.

Zájem vyučených pracovat v zemědělských oborech, je nižší než celkový průměr. Přímo v zemědělství chce pracovat 30 % budoucích vyučených absolventů a 26 % se chce uplatnit v příbuzném oboru. Dominantními důvody, proč žáci chtějí odejít za prací mimo obor, je **nespokojenost s nízkými platy a horší pracovní podmínky.** Naopak žáci **zemědělských oborů s maturitou uvedli poměrně značný zájem se ve svém oboru uplatnit.** V zemědělství si chce hledat práci po skončení střední školy (případně dalším studiu) více než polovina z nich (51 %) a 34 % chce pracovat v příbuzném oboru. Záměr odejít mimo obor tedy uvedlo jen 15 % absolventů zemědělských oborů na maturitní úrovni. Nejčastěji uváděnými důvody byla ztráta zájmu o obor a nedostatek pracovních míst. Možnosti získat zaměstnání přitom budoucí absolventi zemědělských oborů ve srovnání s jinými obory hodnotili jako průměrnou nebo spíše podprůměrnou.

Tuto situaci a odpovědi absolventů potvrzují také analýzy **porovnání shody mezi získaným vzděláním a vykonávaným zaměstnáním**, které vycházejí z dat Výběrového šetření pracovních sil. Mezi zaměstnanými **absolventy zemědělských a lesnických oborů s výučním listem** ve věku 20–24 let jich **27 % pracuje na pozicích, které se zcela nebo částečně shodují s vystudovaným oborem**. Předložená analýza také ukazuje, že **u absolventů zemědělských a lesnických oborů s výučním listem se shoda mezi vystudovaným oborem a vykonávaným zaměstnáním objevuje ve velice nízké míře, hluboce pod průměrem za všechny skupiny oborů**. V případě absolventů s maturitou pracuje zcela nebo částečně ve shodě s vystudovaným oborem 17 % z nich. Absolventi zemědělských a lesnických maturitních oborů středního vzdělávání ve třetině případů nalezli uplatnění na pozicích, které jsou v dílčí neshodě s jejich vzděláním a až polovina těchto absolventů nalezla uplatnění mimo svůj obor v široké škále nejrůznějších profesí.

Zaměstnavatelé v zemědělském sektoru se většinou nebrání přijímání absolventů, někdy je dokonce i preferují (přibližně 15 % zaměstnavatelů), neboť **nejsou zatíženi pracovními návyky**, mají **novější znalosti**, jsou **ochotni se vzdělávat** a **umí lépe pracovat s počítači**. Na druhé straně však zaměstnavatelé uvádějí, že **absolventi mají často nereálné představy** o výši mzdy,

pracovním zařazení či pracovní době, ne**mají dostatek praxe a pracovních zkušeností** a **potýkají se s nízkou úrovní pracovní morálky**.

Žáci zemědělských oborů na **učební úrovni** hodnotí celkové získané dovednosti ve škole **lehce podprůměrně** (71 % spokojených oproti 78 % v průměru). Pozitivní je ovšem poměrně vysoká spokojenost s odbornými praktickými i teoretickými znalostmi, naopak ve srovnání s jinými obory hodnotí budoucí absolventi jako slabší všeobecné znalosti. Žáci **maturitních** zemědělských oborů **hodnotí oproti vyučeným získanou úroveň vzdělání lépe**. V porovnání s jinými maturitními obory se pohybují kolem průměru. Slabšími místy přípravy je podle názoru žáků získaná úroveň cizího jazyka a dovednosti práce na PC.

V porovnání s ostatními zeměmi EU je podíl odvětví Zemědělství, lesnictví a rybolov na celkové zaměstnanosti v České republice **podprůměrný**, v roce 2014 byl v ČR podíl zaměstnaných osob v odvětví 2,7 %, v průměru EU činí tento údaj něco málo přes 5,4 %. Podle prognóz vývoje zaměstnanosti ČR do roku 2020 se očekává pokles počtu zaměstnaných. Přesto bude nových pracovníků v zemědělství zapotřebí, protože bude nutné obsadit uvolněná pracovní místa v důsledku odchodu pracovníků do důchodu.

Pro doplnění informací k **charakteristice profesních** skupin jsou k dispozici i tzv. „Karty povolání“, které obsahují podrobné údaje v číselné i grafické podobě o charakteristice osob vykonávajících danou profesi i kvalifikační požadavky příslušných pracovních míst.

Jak už bylo řečeno, absolventů středních škol celkově ubývá, což platí i o absolventech zemědělských oborů vzdělání. Proto by bylo vhodné se zaměřit nejen na propagaci oborů mezi žáky základních škol, ale i na to, aby se podíl absolventů, kteří začnou pracovat v jiném než vystudovaném oboru, ještě více zredukoval. Je tedy zapotřebí motivovat absolventy, aby zůstali v oboru. Na trhu práce totiž existuje nemalý podíl absolventů, kteří nakonec pracují v jiných oborech a jako důvod uvádějí jen malou šanci sehnat práci v oboru, i když v něm původně pracovat chtěli. Vyučení také častěji zmiňují ztrátu zájmu o práci v oboru, nízký plat či nevyhovující pracovní podmínky

Pravděpodobně také dojde k rychlejšímu tempu zvyšování kvalifikačních požadavků. To znamená, že ubude více pracovních míst pro nízce kvalifikované pracovníky (chovatelé, pěstitelé, dělníci v lesnictví) než v případě povolání s vyšší kvalifikační náročností. Nároky na odbornou způsobilost zaměstnanců v budoucnu tedy pravděpodobně porostou. Proto také zaměstnavatelé označují jako důležité kompetence u absolventů škol - kromě schopností porozumět pracovním instrukcím a nést zodpovědnost - ochotu učit se a schopnost řešit problém.

Zemědělství se v České republice potýká s řadou problémů. Počet pracujících v tomto odvětví má klesající tendenci a převažují pracovníci ve vyšším věku. Ale i zde jsou znatelné nové trendy a profesí určitého typu je nedostatek. Nové trendy a modernizace zemědělství spolu s výzkumem mohou podpořit poptávku po pracovnících s vyšší či širší kvalifikací.